

บทที่ 2

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเอกชนที่มีสภาพแวดล้อมทางบ้านต่างกัน ผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ซึ่งนักการศึกษาและนักจิตวิทยาทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ศึกษาไว้ ผู้วิจัยได้นำ เสนอตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดต่าง ๆ จากบทความ เอกสาร และหนังสือที่เกี่ยวข้อง

1.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.2 องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.3 การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

1.4 สภาพแวดล้อมทางบ้าน

1.4.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพของบ้าน

1.4.2 สภาพแวดล้อมทางด้านฐานะทาง เศรษฐกิจ และสถานภาพทางสังคม

ของครอบครัว

1.4.3 สภาพแวดล้อมทางด้าน การสนับสนุนการ เรียนในครอบครัว

1.4.4 สภาพแวดล้อมทางด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสภาพแวดล้อมทางบ้านที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.1 งานวิจัยในประเทศ

2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Learning Achievement)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการตัดสิน หรือพิจารณาตัดสินผล การเรียนที่ครู อาจารย์สอนในวิชาต่าง ๆ แก่นักเรียนเป็นหลักในการวัดผลวิธีหนึ่ง

จากพจนานุกรมศัพท์ทางการศึกษา ซึ่ง วรวิทย์ วสันตรากร (2515: 5) ได้สรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่าหมายถึง ผลของความสามารถทางวิทยาการที่ได้จากการทดสอบด้วยวิธีต่าง ๆ

กรมวิชาการ (2515: 4) สรุปความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง

1. ความรู้ที่ได้รับหรือทักษะที่เจริญขึ้นโดยการเรียนวิชาต่าง ๆ ในโรงเรียน ตามปกติ พิจารณาได้จากคะแนนผลสอบหรือผลงานที่ครูกำหนดให้ทำหรือจากทั้ง 2 อย่าง
2. ผลหรือผลงานที่นักเรียนได้จากวิชาสามัญ เช่น วิชาอ่าน วิชาคณิตศาสตร์ วิชาประวัติศาสตร์ ซึ่งตรงกันข้ามกับทักษะที่ได้จากวิชาการฝีมือ และพลศึกษา

กองวิจัยทางการศึกษา (2521: 11) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า หมายถึง "ความสำเร็จหรือความสามารถในการกระทำใด ๆ ที่จะต้องอาศัยทักษะ หรือ มีเจตจำนงที่ต้องอาศัยความรู้ในวิชาหนึ่งวิชาใดโดยเฉพาะ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 (2530: 810) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า หมายถึง ความสำเร็จ

จาก Dictionary of Education ซึ่ง คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good 1973: 6) เป็นบรรณาธิการได้อธิบายความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง การเข้าถึงความรู้หรือพัฒนาทักษะทางการเรียนโดยปกติพิจารณาจากคะแนนสอบที่กำหนดให้หรือคะแนนที่ได้จากงานที่ครูมอบให้หรือทั้งสองอย่าง

โจเนท ที สเปนซ์ (Jonet T. Spence 1983: 9) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า หมายถึง ความสำเร็จจากพฤติกรรมในการทำงานของบุคคลโดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์ที่วางไว้ หรือจากความฉลาดของบุคคล

ทอร์สเดิน ฮูเซน และ ที เนวิลลี โปสเทลท์เวท (Torsten Husen and T. Neville Postlethwaite 1985: 35) ได้ให้ความคิดเห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง ซึ่งพอจะประมวลได้ว่าเป็นผลสะท้อนของความรอบรู้ และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างที่ทักษะและความรู้กำลังพัฒนา

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และสมรรถภาพต่าง ๆ ของสมองที่พัฒนาขึ้นหลังจากที่ได้เรียนรู้วิชาต่าง ๆ การพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสามารถพิจารณาได้จากการทดสอบด้วยวิธีการต่าง ๆ

องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นเรื่องที่มีผู้สอน นักการศึกษา และนักจิตวิทยา ได้ให้ความสนใจมาโดยตลอด ทั้งนี้โดยพยายามศึกษาว่าองค์ประกอบใดที่มีส่วนสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอันจะเป็นแนวทางส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถและศักยภาพที่มีอยู่ในตนเอง เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุด และเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร ครูผู้สอน นำความรู้ที่ได้มาจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2520: 19 - 35) ได้ระบุในรายงานการประเมินผลการพัฒนาการศึกษาปีการศึกษา 2518 ว่า ประสิทธิภาพทางการศึกษาวัดได้จากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น เป็นผลมาจากองค์ประกอบต่าง ๆ หลายประการนับตั้งแต่เด็กเกิดมาและเจริญเติบโตในครอบครัวจนกระทั่งเข้าสู่วัยรุ่น องค์ประกอบที่สำคัญหลายประการได้แก่ คุณลักษณะของนักเรียน คุณภาพของการจัดการศึกษาในโรงเรียน ความสามารถที่ติดตัวมาโดยกำเนิด รวมทั้งภูมิหลังของครอบครัวของนักเรียนด้วย และจากการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษาประชาบาลของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2527: 54 - 56) ได้สรุปปัจจัยเกี่ยวกับผู้ปกครองที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนไว้ดังนี้

1. ฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยสำคัญยิ่ง และส่งผลอย่างมากต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ประกอบด้วย

1.1 การจัดหาอุปกรณ์ประกอบการเรียนให้เด็ก นักเรียนที่ผู้ปกครองจัดหาอุปกรณ์ประกอบการเรียนให้ไม่ครบเท่าที่จำเป็น จะมีอุปสรรคในการเรียน การซื้อหนังสือ เฉลยข้อสอบที่ เอกชนพิมพ์ขายมาให้ เด็กอ่านทำให้ เด็กทำคะแนนข้อสอบได้ดี

1.2 การลงทุนเพื่อการศึกษา

2. ทรรศนะต่อการศึกษาและอนาคตของเด็ก ผู้ปกครองจำนวนไม่น้อยที่ไม่เห็นคุณค่าของการศึกษาสูงและวางอนาคตของเด็กไว้เหมือนกับของตน
3. ลักษณะการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่ผู้ปกครองประกอบอาชีพ เกษตรกรรมนักเรียนต้องขาดเรียนหรือออกกลางคันเพื่อไปช่วยแรงงานในบ้านหรือไร่นา
4. แบบแผนการพักผ่อนหย่อนใจ ส่วนใหญ่ยึดการพนันและสุรา นักเรียนบางคนขาดเรียน เพราะตามผู้ปกครองไปบ่อน หรือ เล่นการพนันกันเอง
5. เกี่ยวกับการลงโทษและการควบคุมความประพฤติเด็ก ผู้ปกครองไม่ยอมให้ทำโทษเด็ก ทำให้ครูไม่สามารถควบคุมให้เด็กอยู่ในโอวาทได้ และส่งผลต่อการเรียนการสอน
6. สถานที่ตั้งของบ้าน นักเรียนที่อาศัยอยู่ไกลจากโรงเรียน เท่าไรก็จะเสียเปรียบทางการศึกษามากขึ้น
7. ขนาดของครอบครัว นักเรียนที่มาจากครอบครัวใหญ่ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวขนาดเล็ก
8. การศึกษาของบิดา มารดา และบุคคลที่มีอายุสูงกว่านักเรียน ปรากฏว่า ระดับการศึกษาของบิดา มารดา ยิ่งสูงเท่าไร ก็ยิ่งจะตั้งความหวังให้เด็กได้รับการศึกษาสูงเท่านั้นและนักเรียนที่มีพี่ ๆ หรือบุคคลสูงอายุกว่า มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษาย่อมจะได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือในการเรียน เช่น การทำแบบฝึกหัด หรือการบ้าน เป็นต้น

ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ (2526: 45) ได้สรุปองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น 3 ประการดังนี้คือ

1. พฤติกรรมการสอนของครู ซึ่งถือได้ว่า เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน ถ้าหากเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของครู เป็นกิจริยาแล้ว พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนก็คือปฏิกิจริยานั้นเอง กล่าวคือ เมื่อครูมีพฤติกรรมอย่างไร นักเรียนก็จะพัฒนาพฤติกรรมของตนให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการสอนของครู ดังนั้น การที่นักเรียนมีความรู้ความสามารถ หรือพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างไรมัน ครูต้องเข้าใจว่า ไม่ได้มาจากนักเรียนโดยตรง ส่วนหนึ่งจะมาจากพฤติกรรมการสอนของครูด้วย
2. องค์ประกอบจากความพร้อมของนักเรียน ความพร้อมหรือธรรมชาติของผู้เรียน ซึ่งรวมไปถึงวุฒิภาวะของผู้เรียน พื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน องค์ประกอบ เหล่านี้จะเป็นตัวบังคับหรือชี้นำในการแสดงพฤติกรรมการเรียนซึ่งจะส่งผลมาถึง

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

3. องค์ประกอบทางด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ สถานที่ อุปกรณ์การเรียน เพื่อนร่วมชั้น สิ่งเหล่านี้ย่อมเกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมซึ่งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย

แดเนียล เอ เพรสคอตต์ (Danial A. Prescott 1961: 14 - 16)

ผู้อำนวยการสถาบันค้นคว้า เรื่อง เด็กมหาวิทยาลัยแมรีแลนด์ ได้สรุปองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านร่างกาย ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตของร่างกาย สุขภาพของร่างกาย ขอบกระดูกของร่างกาย และลักษณะท่าทางของร่างกาย เป็นต้น

2. องค์ประกอบทางความรัก ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างบิดาและมารดา ความสัมพันธ์ระหว่างบิดา มารดา และบุตร ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น

3. องค์ประกอบทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเป็นอยู่ของครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน การอบรมทางบ้าน และฐานะทางบ้าน

4. องค์ประกอบทางด้านความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนวัยเดียวกัน ได้แก่ ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับเพื่อนวัยเดียวกัน

5. องค์ประกอบทางพัฒนาการแห่งคน ได้แก่ สติปัญญา ความสนใจ เจตคติและแรงจูงใจ

6. องค์ประกอบทางการปรับตัว ได้แก่ ปัญหาการปรับตัว การแสดงอารมณ์

เซอร์เบิร์ต เจ เคลาสเมียร์ (Herbert J. Klausmeir 1961: 28 - 29)

ได้ศึกษาถึงองค์ประกอบที่เป็นตัวกำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เกี่ยวข้องกับการที่นักเรียนจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการเรียน และได้เสนอรูปแบบขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งได้แก่คุณลักษณะของผู้เรียน คุณลักษณะของผู้สอน คุณลักษณะทางกายภาพ พฤติกรรมระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน คุณลักษณะของกลุ่ม และแรงผลักดันภายนอก และได้สรุปว่า คุณลักษณะของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญมากที่สุดในการที่จะอธิบายถึงประสิทธิผลทางการเรียน

องค์ประกอบที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้เรียนประกอบด้วย ความพร้อมทางสมองที่เกี่ยวข้อง

กับความสามารถทางสติปัญญา และความสามารถทางด้านความรู้ความคิด รวมทั้งพื้นฐานความรู้เดิม ความพร้อมทางกายภาพที่เกี่ยวพันกับความสามารถทางด้านทักษะรวมทั้งสุขภาพ คุณลักษณะทางจิตใจที่รวมความสนใจ เจตคติ ค่านิยม และบุคลิกภาพ เพศ อายุ รวมถึงภูมิหลังทางครอบครัว และสังคม

โรเบิร์ต เจ ฮาร์วิกเฮิร์สต์ และ เบอ์นิส แอล นิวกาเทน (Robert J. Harvighurst and Bernice L. Neugarten 1969: 159) ได้ศึกษาถึงองค์ประกอบที่เป็นตัวตัดสินระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่ามี 4 ประการด้วยกันคือ

1. ความสามารถที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด
2. ชีวิตและการอบรมในครอบครัว
3. ประสิทธิภาพของนักเรียน
4. ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง หรือระดับความมุ่งหวังในอนาคต

โรเบิร์ต เอ็ม กาเย (Robert M. Gagne' 1970: 42 - 45) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสรุปได้ว่า ในกระบวนการเรียนรู้ใด ๆ มีองค์ประกอบหลักอยู่ 2 ประการเท่านั้น ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ได้แก่ องค์ประกอบด้านพันธุกรรม และองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมดังนี้

1. องค์ประกอบด้านพันธุกรรม เป็นส่วนที่บุคคลได้รับจากปัจจัยทางชีววิทยาซึ่งมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่หลายองค์ประกอบด้วยกัน แต่ที่นักจิตวิทยาและนักการศึกษาให้ความสนใจเป็นพิเศษ ได้แก่ สติปัญญาและความถนัด สติปัญญาเป็นความสามารถทางสมองซึ่งเกี่ยวข้องอยู่กับความสามารถในการปรับตัว สถานการณ์ใหม่ และ เป็นที่ยอมรับกันว่าสติปัญญาของคนนั้นได้รับการถ่ายทอดมาทางพันธุกรรม แต่ยังมีองค์ประกอบบางอย่างเข้ามาเกี่ยวข้องกับตัวอย่าง เช่น ประสบการณ์ การเรียนรู้ และความสนใจ สำหรับความถนัดที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ ความถนัดเชิงภาษา ความถนัดเชิงเหตุผล ความถนัดเชิงมิติ ความถนัดเชิงความจำ และความถนัดเชิงตัวเลข

2. องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม เป็นส่วนที่บุคคลได้รับมาจากการเรียนรู้ สังคม และองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น แบ่งได้เป็น 3 ด้านด้วยกันคือ ด้านที่ 1 เป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ด้านสภาพสังคมและเศรษฐกิจของ

ผู้เรียน ด้านที่ 2 ได้แก่ องค์ประกอบที่เกี่ยวกับโรงเรียนและบุคลิกภาพโดยส่วนรวมของครู ส่วนด้านที่ 3 ได้แก่ องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษา

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า องค์ประกอบด้านร่างกาย องค์ประกอบด้านวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบทางพัฒนาการแห่งตน องค์ประกอบทางด้านบุคคล ความสามารถ ที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน ประสิทธิภาพของโรงเรียน ประสิทธิภาพการสอนของครู ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล พฤติกรรมระหว่างผู้เรียน และการจัดระบบวิธีการเรียนที่มีประสิทธิภาพของผู้เรียน องค์ประกอบเหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ของการเรียนวิชาสังคมศึกษา

การวัดและประเมินผลการเรียน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล เป็นกระบวนการต่อเนื่องของการเรียนการสอน ซึ่งต้องอาศัยเครื่องมือในการวัด เพื่อประเมินนักเรียนว่าได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์เพียงใด ดังนั้นการวัดและประเมินผลการเรียน เป็นสิ่งที่ต้องควบคู่กันไปและมีความสำคัญต่อระบบการศึกษา

ในการวัดและประเมินการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา พฤติกรรมที่ต้องการจะวัดตามจุดประสงค์ของการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา เน้นวัดด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ ดังที่ เดือนใจ เกตุษา (2526: 90 - 92) อธิบายไว้ว่า การวัดผลวิชาสังคมศึกษา แยกเป็น 3 ด้านคือ

1. ด้านความรู้ความเข้าใจ การวัดความรู้ความเข้าใจ เป็นการวัดสมรรถภาพสมองของผู้เรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความสามารถ ซึ่งผู้เรียนได้รับจากการสั่งสอนอบรมของครู หรือจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การวัดความรู้ความเข้าใจอาจวัดเกี่ยวกับสิ่งต่อไปนี้คือ ข้อเท็จจริง การสรุปหลักวิชาและการขยายหลักวิชา การค้นหาทฤษฎีและโครงสร้าง และการขยายความ

2. ด้านทักษะ การวัดทักษะในวิชาสังคมศึกษาควรวัดให้ครบทุกด้านที่สำคัญ เช่น ทักษะในการหาแหล่งข้อมูล ทักษะในการแปลความหมาย รูปภาพ กราฟ แผนที่ หรือสัญลักษณ์ ทักษะในการจับประเด็นสำคัญของเรื่องที่ศึกษา ทักษะในการประเมินเหตุการณ์และหลักฐาน แล้วหาข้อสรุป ทักษะในการสร้างสมมติฐานที่สมเหตุสมผล

3. ด้านเจตคติ การวัดเจตคติ เป็นการวัดสมรรถภาพสมองของนักเรียน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึก การวัดพฤติกรรมด้านเจตคติในวิชาสังคมศึกษา เน้น วัดด้านต่าง ๆ ที่สำคัญ 3 ด้านคือ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ พฤติกรรมทางด้านสังคม และค่านิยม

ทำนองเดียวกัน ไบรอน จี แมสเซียลัส และ เบนจามิน ซี คอกซ์ (Byron G. Massialas and Benjamin C. Cox 1966: 245 - 270) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า พื้นฐานการวัดและประเมินผลตามจุดประสงค์ที่สำคัญมี 2 ด้านคือ จุดประสงค์ด้านความรู้ ประกอบด้วย ความรู้และทักษะทางสติปัญญา และจุดประสงค์ด้านเจตคติ ประกอบด้วย เจตคติ และค่านิยม

นอร์แมน อี กรอนลันด์ (Norman E. Gronlund 1976: 17 - 18) ได้อธิบายไว้ว่าโดยทั่วไปการประเมินผลการเรียนมีจุดประสงค์สำคัญ 2 ประการคือ

1. การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน เป็นการประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียนรู้ระหว่างการเรียนการสอน (Formative Evaluation)
2. การประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน เป็นการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนเพื่อดูว่าการเรียนการสอนนั้นประสบผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ (Summative Evaluation)

ระเบียบการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 พ.ศ.2529 (กรมวิชาการ 2529: 2) ได้กำหนดหลักการในการประเมินผลการเรียน ซึ่งวิชาสังคมศึกษาได้ถือ เป็นแนวทางในการปฏิบัติเช่นกัน คือ

1. สถานศึกษามีหน้าที่ประเมินผลการเรียนโดยความเห็นชอบของกลุ่มโรงเรียน
2. ประเมินผลการเรียนเป็นรายวิชา โดยคิดเป็นหน่วยการเรียน การคิดจำนวนหน่วยการเรียนให้ถือปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
3. ประเมินผลการเรียนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้อย่างแต่ละรายวิชา
4. ประเมินผลทั้งเพื่อปรับปรุงการเรียน และเพื่อตัดสินผลการเรียน

วิธีการประเมินผลการเรียนตามระเบียบการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 พ.ศ.2529 (กรมวิชาการ 2529: 2 - 3) กำหนดให้มีการวัดและประเมินผล ดังนี้คือ

1. การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียน ได้แก่ การวัดและประเมินผลที่ทำความเข้าใจกับการเรียนการสอนอยู่ตลอดเวลา และนำผลที่ได้ใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการเรียนของนักเรียนและการสอนของครู โดยประเมินดังนี้

1.1 แจงให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู้และ เกณฑ์ขั้นต่ำของการผ่านรายวิชา ก่อนสอนรายวิชานั้น

1.2 ประเมินผลก่อนเรียน เพื่อศึกษาความรู้พื้นฐานของผู้เรียน

1.3 ประเมินผลระหว่างเรียนเป็นระยะ ๆ เพื่อศึกษาผลการเรียน เพื่อจัดการซ่อม เสริม และ เพื่อนำผลการประเมินไปรวมกับการประเมินปลายภาคเรียน

1.4 การประเมินผลระหว่างภาคเรียนให้ประเมินตามจุดประสงค์การเรียนรู้และประเมินให้ครอบคลุมพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย โดยให้มีการวัดผล เพื่อเก็บคะแนนรายจุดประสงค์ วัดผลระหว่างภาคเรียน และประเมินผลด้านจิตพิสัย

1.5 ให้กลุ่มโรงเรียนกำหนดจุดประสงค์ที่จะวัดผลระหว่างภาคเรียนไว้เป็นหลักฐาน

1.6 ให้โรงเรียนกำหนดจุดประสงค์ที่จะวัดผล เพื่อเก็บคะแนนและกำหนดพฤติกรรมด้านจิตพิสัยที่จะประเมินสำหรับแต่ละรายวิชาไว้เป็นหลักฐาน

1.7 คะแนนระหว่างภาคเรียน จะต้องประกอบด้วยคะแนน 3 ส่วนคือ คะแนนจากการวัดผลรายจุดประสงค์ คะแนนจากการวัดผลระหว่างภาค และคะแนนจากการประเมินด้านจิตพิสัยจะขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ได้

2. การประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนแต่ละรายวิชาให้ปฏิบัติดังนี้

2.1 วัดผลปลายภาคเรียน เพื่อตรวจสอบผลการเรียน โดยวัดให้ครอบคลุมจุดประสงค์ที่สำคัญตามที่กลุ่มโรงเรียนกำหนด ทั้งนี้ กลุ่มโรงเรียนจะต้องกำหนดจุดประสงค์ไว้เป็นหลักฐาน

2.2 นำคะแนนระหว่างภาคเรียนรวมกับคะแนนปลายภาคเรียนตามอัตราส่วนที่กลุ่มโรงเรียนกำหนด แล้วนำมา เปลี่ยน เป็นระดับผลการเรียน

การวัดและประเมินผลการเรียนวิชาสังคมศึกษาให้ครอบคลุมพฤติกรรมและสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ทุกด้านจำเป็นต้องใช้เทคนิคหรือเครื่องมือหลายวิธี ดังที่ ริชาร์ด ซี ฟิลลิปส์ (Richard C. Phillips 1974: 303 - 317) ได้เสนอแนะเทคนิคการประเมินผลที่เหมาะสมโดยเฉพาะในวิชาสังคมศึกษา ได้แก่ การใช้แบบทดสอบมาตรฐานและแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น การสังเกต รายงาน การอภิปรายกลุ่มย่อย แบบสอบถามประเมินค่า การบันทึกกิจกรรมของนักเรียน อัดชีวประวัติ การจดบันทึก การเยี่ยมบ้าน สังคมมิติ ทะเบียนสะสม เป็นต้น แบบสอบที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาที่เหมาะสมกับจุดประสงค์มีดังนี้

1. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ

ครูผู้สอนสังคมศึกษาส่วนมากใช้แบบทดสอบแบบอัตนัยและปรนัย การใช้แบบทดสอบแบบเดียวจะไม่สามารถวัดความเข้าใจของนักเรียนได้อย่างแท้จริง แต่ควรใช้หลายแบบตามความเหมาะสม นอกจากแบบอัตนัยและปรนัย สำหรับใช้วัดความรู้ความเข้าใจแล้วยังมีแบบเติมคำ ถูก-ผิด จับคู่ และแบบทดสอบมาตรฐาน ซึ่งจะมีข้อดีและข้อจำกัดเฉพาะอย่างแตกต่างกันไป ครูจึงควรพิจารณาเลือกใช้ให้เหมาะสมกับบทเรียน

2. แบบทดสอบวัดทักษะการเรียนรู้

การวัดทักษะพื้นฐานที่สัมพันธ์ในการเรียนสังคมศึกษา ได้แก่ ความเข้าใจ แผนที่ การอ่านแผนภูมิและกราฟ การใช้เอกสารอ้างอิง และการใช้ดัชนี การวัดความสามารถในสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ได้แก่ การหาข้อมูล การรวบรวมข้อมูล การตีความข้อมูล และการใช้หลักการ การวัดทักษะการเรียนรู้และการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญมาก ได้แก่ การประเมินข้อมูล การใช้เอกสารอ้างอิง การแยกความคิดเห็น จากข้อเท็จจริง การอ่านกราฟ การตีความข้อมูลจากสถิติ การเข้าใจในข้อมูลเอกสาร รวมทั้งทักษะการใช้วัสดุสารในท้องสมุด ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนสังคมศึกษา ดังนั้นการวัดทักษะของนักเรียนจึงต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง และต้องประเมินผลจากผลการปฏิบัติของนักเรียนเป็นสำคัญ

3. แบบทดสอบวัดเจตคติ

นักการศึกษาหลายท่านมีความเห็นพ้องกันว่า จุดประสงค์ด้านเจตคติเป็น

จุดประสงค์ที่วัดได้ยาก ไม่เพียงเท่านั้นครูผู้สอนสังคมศึกษายังต้องใช้ความพยายามที่จะวินิจฉัยวางแผนการสอน เพื่อพัฒนาเจตคติของนักเรียนอีกด้วย เนื่องจากเจตคติของบุคคลอาจจะถูกกำหนดจากวิถีชีวิต บุคลิกภาพ การปกครองหรือศาสนา เครื่องมือในการวัดเจตคติได้รับการพัฒนาแบบทดสอบขึ้นอย่างมากมาย เช่น แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งเป็นที่นิยมใช้กันมาก

ดังนั้น การวัดและประเมินผลการเรียนวิชาสังคมศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษามุ่งจุดประสงค์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามหลักการเรียนรู้ ครูสังคมศึกษาจำเป็นต้องคำนึงและตระหนักถึงความสำคัญของการวัดและประเมินผล ตลอดจนเทคนิควิธีการและขั้นตอนของการวัดและการประเมินผลที่ดี ซึ่งมีดังนี้คือ

1. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนต้องให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของเนื้อหาวิชาในบทเรียน
2. การวัดและประเมินผลการเรียนในวิชาสังคมศึกษาจะต้องประเมินพฤติกรรมของนักเรียนให้ครอบคลุมทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา ทักษะในการเรียนวิชาสังคมศึกษา และเจตคติที่พึงประสงค์ของวิชาสังคมศึกษา
3. การประเมินผลการเรียนจะต้องมีการประเมินผลอย่างค่อเนื่อง โดยประมาณผลก่อนเรียน เพื่อทราบพื้นฐานความรู้ของนักเรียน ประเมินผลทุกครั้งเมื่อจบการเรียน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น และสุดท้ายต้องประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน
4. ครูผู้สอนจะต้องพิจารณา เลือก เทคนิคและ เครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียนวิชาสังคมศึกษาให้เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์และความสามารถของนักเรียนโดยพิจารณานักเรียนทั้งจากรายบุคคลและทั้งกลุ่ม
5. การวัดและประเมินผลควรจะทำอย่างมีระบบกล่าวคือ ควรมีการวางแผนอย่างมีระเบียบ ในกรณีที่มิผู้สอนหลายคน ก็ควรจะวางแผนร่วมกัน โดยเริ่มจากการพิจารณาจุดประสงค์การเรียนรู้ การสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร การพิจารณาสมรรถภาพที่ต้องการวัด เพื่อเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาเครื่องมือในการวัดผล ตลอดจนนำผลการประเมินมา เปรียบเทียบและรายงานผลความก้าวหน้าแก่นักเรียน เพื่อนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป

สภาพแวดล้อมทางบ้านกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้ศึกษาค้นคว้าและทดลองพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางด้านสติปัญญาเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ อีก เช่น องค์ประกอบเกี่ยวกับความสนใจ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน เป็นต้น และจากการศึกษาของนักการศึกษาที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

แอนน์ อนาสตาซี (Anne Anastasi 1956: 198 - 209) ได้ศึกษาพบว่าการศึกษามีได้ขึ้นอยู่กับความสามารถทางสติปัญญาอย่างเดียว แต่ยังเกี่ยวข้องกับความถนัดทางการเรียนของแต่ละบุคคลรวมทั้งองค์ประกอบที่ไม่เกี่ยวข้องกับสติปัญญา เช่น สภาพทางสังคม สภาพแวดล้อมของเด็ก ขนบธรรมเนียมประเพณีของครอบครัวและรายได้ของครอบครัว

เอ็ดเวิร์ด แฟรงเกิล (Edward Frankel 1964: 67) ได้ศึกษาพบว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนของนักเรียนนอกเหนือจากสติปัญญาคือ ความสนใจ ปัญหาสายตาของนักเรียน พื้นฐานทางครอบครัว ฐานะทางบ้าน สภาพของบ้าน ล้วนมีอิทธิพลต่อการเรียนของนักเรียนทั้งสิ้น

จากการศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่านอกจากสติปัญญาจะมีอิทธิพลต่อการเรียนของเด็กแล้วยังประกอบด้วยปัจจัยอื่นที่เกี่ยวกับตัวเด็กนักเรียน เช่น สภาพทางสังคม สภาพแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณีของครอบครัว ความสนใจปัญหาสายตา ฐานะทางบ้าน พื้นฐานทางครอบครัว และสภาพของบ้าน

สภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพของบ้าน

สภาพแวดล้อมทางกายภาพของบ้านได้แก่ สภาพของบ้าน ที่ตั้งของบ้าน และสภาพแวดล้อมในบริเวณบ้าน บ้านนับว่ามีความจำเป็นต่อมนุษย์และเป็นปัจจัยสำคัญที่ขาดไม่ได้เลย เพราะบ้านเป็นที่ที่สมาชิกทุกคนจะได้อยู่ร่วมกัน ได้พบกัน เป็นสถานที่สำหรับพักผ่อน ประกอบภารกิจหรือกิจวัตรต่าง ๆ (จำรูญ ยาสุนทร 2527 : 210)

บ้านมีความสำคัญมาก ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำให้น่าอยู่เป็นที่พักผ่อนทางกายและทางใจอย่างแท้จริง บ้านที่ดีควรมีสุนัขลักษณะที่ดี คือ มีบริเวณกว้างขวางเพียงพอ

ไม่แออัด มีห้องที่เป็นสัดส่วน มีการถ่ายเทระบายอากาศได้ดี ไม่มีกลิ่นและควันรบกวน มีความสะอาดและเป็นระเบียบพอสมควร ทำให้ผู้อยู่อาศัยเกิดความรัก ความอบอุ่น เกิดความสบายใจ ดังที่ได้มีผู้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมทางบ้านที่มีส่วนสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กที่สำคัญซึ่งสรุปได้ดังนี้ หงวาค วายวานนท์ (2518: 23 - 24) กล่าวว่า บ้านเป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ถ้าหากบ้านหรือที่อยู่อาศัยมีลักษณะ เช่น คับแคบเกินไป จะทำให้เด็กต้องอยู่อาศัยอย่างเบียดเสียด ยึดเยียด หรือถ้ามีแสงสว่างไม่เพียงพอ มีการถ่ายเทอากาศที่ไม่สะดวก มีครัว ห้องน้ำ ทางระบายน้ำไม่สะอาด ก็จะเป็นภัยต่อสุขภาพและจิตใจของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับ อารี รังสินันท์ (2532: 518 - 519) ซึ่งได้กล่าวว่า สถานที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมมีผลต่อพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนวัยรุ่นทั้งสิ้น บ้านที่ตั้งอยู่ในทำเลที่ดี สภาพแวดล้อมดี มีต้นไม้ มีธรรมชาติสวยงาม สดชื่น มีสนาม บ้านมีขนาดพอเหมาะกับจำนวนสมาชิก สมาชิกหรือนักเรียนวัยรุ่น มีห้องหรือส่วนที่เป็นของคนโดยเฉพาะ การจัดตกแต่งบ้านดูสวยงามเป็นระเบียบ สะอาด จะทำให้นักเรียนวัยรุ่นมีอารมณ์ปลอดโปร่ง แจ่มใส ได้พบเห็นสิ่งสวยงามในลักษณะต่าง ๆ ก็จะทำให้เกิดมีความรู้สึกเป็นอิสระ ปลอดภัย และเป็นตัวของตัวเอง สามารถใช้ความคิดจินตนาการ หรือคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดีกว่า และส่งผลต่อความรู้สึกที่ดีต่อตนเองได้มากกว่านักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสภาพชุมชนแออัด หรือสภาพบ้านที่คับแคบ สมาชิกอยู่ร่วมกันมาก ไม่มีสัดส่วน และความเป็นส่วนตัวมีน้อย การจัดตกแต่งรุงรัง ไม่สะอาดและไม่เป็นระเบียบ ก็จะทำให้เด็กไม่สามารถเป็นตัวของตัวเอง ไม่สามารถคิดหรือเล่นได้อิสระ นอกจากนี้ ปรีชา คัมภีรปรกรณ์ (2532: 69) ยังได้ให้ความเห็นว่า นักเรียนที่มาจากบ้านที่เป็นสัดส่วน และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ ส่วนนักเรียนวัยรุ่นที่มีสภาพแวดล้อมในชุมชนแออัด มีแนวโน้มที่มีพฤติกรรมทางสังคมที่เบี่ยงเบนได้ เช่น เป็นคนก้าวร้าว ดื้อยาเสพติด หรือมีความผิดทางเพศ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า สภาพของที่พักอาศัยมีอิทธิพลต่อเด็ก ถ้าเด็กได้อาศัยอยู่ในบ้านที่ถูกลักษณะ จะส่งผลให้เด็กมีสุขภาพดีทั้งทางกาย และทางจิตใจ สามารถใช้ความคิดจินตนาการ หรือคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดี แต่ถ้าเด็กต้องอยู่ในสภาพบ้านที่แออัด ผิดลักษณะ ก็จะทำให้เด็กไม่สามารถเป็นตัวของตัวเอง จะเป็นภัยต่อสุขภาพและจิตใจของเด็ก ดังนั้น การจัดบ้านที่ถูกลักษณะ จึงเป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญ ซึ่ง พิชิต สกุลพราหมณ์ และคณะ (2515: 32 - 35) ได้เสนอหลักในการจัดบ้านที่ดีให้ถูกลักษณะดังนี้

1. บ้านพักอาศัยจะต้องมีลักษณะที่เป็นไปตามความต้องการทางด้านสรีรวิทยาของผู้ที่อยู่อาศัย (Satisfaction of Fundamental Physiological Needs) ซึ่งการจัดบ้านเพื่อสนองความต้องการประกอบด้วย การจัดการเกี่ยวกับทางระบายอากาศ และอุณหภูมิภายในบ้านจะต้องมีการระบายอากาศที่ดีพอ และมีอุณหภูมิไม่สูงนัก จะต้องมีส่วนโปร่งจากธรรมชาติหรือแสงสว่างจากไฟฟ้าอย่างเพียงพอ นอกจากนั้นบ้านพักอาศัยจะต้องปราศจากการรบกวนจากเหตุรำคาญต่าง ๆ เช่น เสียงจากเครื่องยนต์ โรงงานอุตสาหกรรม กลิ่นอันไม่พึงประสงค์ ควันพิษ เป็นต้น

2. บ้านพักอาศัยจะต้องมีลักษณะเป็นไปตามความต้องการทางด้านจิตใจของผู้ที่อยู่อาศัย (Satisfaction of Fundamental Psychological Needs) ความสุขทางจิตใจของผู้ที่อยู่อาศัยเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดความสงบสุขขึ้นภายในบ้าน ความต้องการทางจิตใจของผู้ที่อยู่อาศัยขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ภายในบ้าน เช่น การจัดบ้านเรือนให้น่าอยู่ ความสะอาดเรียบร้อยของบ้าน ความมีสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนบ้านใกล้เคียง และความเป็นอิสระของบุคคล

3. มีการป้องกันโรคติดต่อภายในบ้าน (Protection Against Communicable disease) การป้องกันโรคติดต่อภายในบ้านพักอาศัยมีความสำคัญต่อสุขภาพอนามัยของผู้ที่อยู่อาศัยโดยทั่ว ๆ ไปแล้วโรคติดต่อภายในบ้านพักอาศัยมีความสำคัญต่อสุขภาพอนามัยของผู้ที่อยู่อาศัย โดยทั่ว ๆ ไปแล้วโรคติดต่อภายในบ้านสามารถป้องกันโดยจัดให้มีสิ่งต่าง ๆ เช่น มีน้ำดื่ม น้ำใช้ที่สะอาดเพียงพอ มีการกำจัดอุจจาระที่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล มีการกำจัดน้ำโสโครก และขยะมูลฝอย มีที่เก็บอาหารมิดชิดปลอดภัยจากแมลงหรือสัตว์ต่าง ๆ ห้องนอนมีพื้นที่เพียงพอกับจำนวนคนและมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก เป็นต้น

4. มีการป้องกันอุบัติเหตุภายในบ้าน (Protection Against Accidents) อุบัติเหตุภายในบ้านที่พบเสมอได้แก่ การพลัดตกหกล้ม ไฟไหม้ น้ำร้อนลวก ไฟฟ้าช็อต สัตว์มีพิษกัด หรือกินอาหารที่เป็นพิษโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ถ้าหากเรามีวิธีป้องกันที่ดีแล้ว อุบัติเหตุก็ไม่น่าจะเกิดขึ้น การป้องกันที่ดีและได้ผลนั้น จะต้องทราบถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุแล้วทำการป้องกันที่ต้นเหตุเสียก่อน

พัฒน์ สุจ่านง (2527: 60 - 63) ได้กล่าวถึงสิ่งที่จะต้องคำนึงในการจัดที่พักอาศัย ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ด้านสถานที่ตั้ง สถานที่ตั้งของบ้านควรอยู่ห่างไกลจากแหล่งปฏิภูล โรงฆ่าสัตว์ คลอดจนโรงงานอุตสาหกรรม อย่างน้อย 100 เมตร นอกจากนี้ควรเป็นบริเวณที่น้ำท่วมไม่ถึง มีการระบายน้ำที่ดี เป็นที่ที่ถนนเข้าถึงได้สะดวก เป็นบริเวณที่ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ ไม่มีปัญหาเรื่องกลิ่นและเสียงรบกวน รวมทั้งควรจะมีสิ่งแวดล้อมที่ดีด้วย

2. ลักษณะของตัวอาคารหรือบ้านควรมีจำนวนห้องที่เพียงพอกับจำนวนผู้ที่อยู่อาศัย มีการแบ่งห้องเป็นสัดส่วน บ้านมีการถ่ายเทระบายอากาศได้ดี และมีแสงสว่างที่เพียงพอ

นอกจากจะมีบ้านที่อยู่อาศัยที่ถูกลักษณะแล้ว จำรูญ ยาสุมทร (2527: 210 - 220) ได้กล่าวว่า สิ่งที่จะต้องคำนึงถึงคือลักษณะของเพื่อนบ้าน เพราะการที่บ้านตั้งอยู่ในบริเวณที่มีปัญหาการลักขโมยอยู่เสมอ เป็นแหล่งมั่วสุมของอันธพาล ทูมิงไสเหนื มีการเล่นการพนัน เสพยา เสพยาคิด สิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลในทางที่ไม่ดี ซึ่งจะมีผลถึงสภาพจิตใจ และการปรับตัวของเด็กในอนาคต ดังนั้นพ่อแม่หรือผู้ปกครองควรตระหนักถึงความสำคัญของลักษณะเพื่อนบ้าน และสภาพแวดล้อม บริเวณบ้าน ซึ่งควรรวมไปถึงสภาพแวดล้อมของชุมชนนั้นด้วย สภาพแวดล้อมของชุมชนที่เหมาะสมในการตั้งบ้านเรือน ควรจะมีลักษณะสำคัญที่น่าจะนำมาพิจารณาซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ในชุมชนควรเป็นบริเวณที่มีบริการน้ำดื่ม น้ำใช้ มีระบบการระบายและการกำจัดน้ำโสโครกที่ดี มีการเก็บและกำจัดขยะมูลฝอยรวมทั้งสิ่งโสโครกอย่างสม่ำเสมอ
2. บรรยากาศในบริเวณชุมชน ควรจะปราศจากสิ่งที่เป็นพิษ มีกลิ่นเหม็น มีควันและฝุ่นละอองจากโรงงานอุตสาหกรรม จาครถยนต์ เป็นต้น
3. ชุมชนควรจะมีบริการสวัสดิการด้านความปลอดภัยจากโจรผู้ร้าย
4. ในชุมชนนอกจากจะประกอบไปด้วยแหล่งการค้า อุตสาหกรรมและวัฒนธรรม ควรจะมีแหล่งสันทนาการ การให้บริการสุขภาพอนามัย และควรมีการคมนาคมที่สะดวก
5. ในชุมชนนั้นควรจะปราศจากสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของบุคคล

นอกจากสภาพของที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อมในบริเวณที่อยู่อาศัยแล้ว สิ่งที่ยังต้องคำนึงถึงอีกอย่างหนึ่งคือการย้ายที่อยู่ การย้ายที่อยู่บ่อย ๆ จะมีผลกระทบกระเทือนต่อการปรับตัวของเด็กด้วย เพราะการย้ายที่อยู่บ่อยทำให้สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนไป เด็กจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์

ใหม่ ๆ ความเป็นอยู่และความปลอดภัยทางสังคมของเด็กจะขาดชะงักเป็นคอน ๆ เช่น เด็กที่เกิดในที่แห่งหนึ่งได้ปรับตัวจนมีความเคยชินต่อสภาพนั้น ๆ แล้ว ถ้าต้องมีการย้ายที่อยู่ใหม่ก็ต้องไปปรับตัวใหม่ ไปหาเพื่อนใหม่ พอจะสร้างความสนิทสนมได้ หรือเกิดความเคยชินก็จำเป็นต้องย้ายที่อยู่อีกทำให้เด็กต้องปรับตัวใหม่อยู่เรื่อย ๆ ซึ่งจะทำให้พัฒนาการทางสังคมของเด็กไม่เจริญเท่าที่ควร ซึ่งผิดจากธรรมชาติของเด็ก เพราะเด็กต้องการเพื่อน ต้องการความสนุกสนาน ต้องการคนที่เข้าใจและรู้ใจ ต้องการคนที่จะให้คำปรึกษาหารือปรับทุกข์ได้ ถ้าในครอบครัวไม่สามารถจะให้สิ่งเหล่านี้แก่เด็กได้ เพื่อนจึงมีความจำเป็นมากที่สุด การที่เด็กขาดเพื่อนที่แท้จริงเพราะต้องย้ายไปเรื่อย ๆ จะทำให้ชีวิตไม่สมบูรณ์เสมือนขาดบางสิ่งบางอย่างไป ซึ่งจะมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจ และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กด้วย เด็กอาจจะหาทางออกอย่างอื่นเพื่อชดเชยในสิ่งที่ต้องการ หรืออาจจะแสดงพฤติกรรมอันเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาของสังคมออกมาก็ได้ ครอบครัวจึงควรจะตระหนักในเรื่องนี้ให้มาก

สภาพแวดล้อมทางค่านิยมทาง เศรษฐกิจและสถานภาพทางสังคมของครอบครัว

ฐานะทางเศรษฐกิจและสถานภาพทางสังคมของครอบครัว เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตความเป็นของคนครอบครัว ประคินันท์ อุปรนัย (2532 : 262) ได้กล่าวว่า แม้ฐานะทางเศรษฐกิจและสถานภาพทางสังคมไม่ใช่ปัจจัยที่มีผลกระทบโดยตรงต่อพฤติกรรมของวัยรุ่น แต่ก็มีอิทธิพลต่อวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ และวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกันนี้เองจะมีผลกระทบโดยตรงต่อพฤติกรรมของเด็กในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ อานนท์ อาภาภิรมย์ (2517 : 150) ได้กล่าวถึงลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูบุตรตามฐานะทางเศรษฐกิจ และสถานการณ์ทางสังคมไว้ 3 ลักษณะดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวที่ยากจน วิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวประเภทนี้มีกปล่อยปละละเลย เพราะทั้งบิดามารดาต่างหากินตัวเป็นเกลียว จึงไม่ค่อยมีเวลาเอาใจใส่ต่อการอบรมเลี้ยงดูมากนัก บิดามารดาถือคติว่า "ลูกจะดีหรือไม่ดีก็สุดแต่บุญกรรมของเด็ก" อย่างไรก็ตามก็ มีครอบครัวยากจนจำนวนไม่น้อยพยายามอบรมเลี้ยงดูบุตรเป็นอย่างดี แต่มักประสบอุปสรรคขัดข้องบางประการ เช่น สิ่งแวดล้อมในละแวกบ้าน และเพื่อนเล่น อาจนำไปสู่ทางที่ไม่ดีได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เหลือวิสัยที่บิดามารดาจะแก้ไขได้ เพราะฉะนั้น เด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจน จึงมักเป็นปัญหายุ่งยากของสังคม เพราะเด็กไม่ได้รับการเอาใจใส่อบรมอย่างเพียงพอ ตลอดจนไม่ได้รับความรักและความเมตตาจากบิดามารดา

2. การอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวชนชั้นกลาง ครอบครัวประเภทนี้ย่อมมีโอกาสหรือเวลาที่จะเอาใจใส่อบรมสั่งสอนลูกได้ดีกว่าครอบครัวที่ยากจน ทั้งบิดาและมารดาอยู่ในฐานะที่จะสรรหาสิ่งต่าง ๆ มายำม่มีความต้องการของเด็กซึ่งอยู่ในวัยที่อยากจะได้สิ่งนั้นสิ่งนี้ เมื่อเด็กโตขึ้นก็นิยมวางแผนการศึกษาให้แก่เด็ก

3. การอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวชั้นสูง ครอบครัวประเภทนี้ให้ความสำคัญเอาใจใส่แก่เด็กเป็นอย่างยิ่ง ทั้งในด้านการกินอยู่หลับนอนและการอบรมสั่งสอน อย่างไรก็ตามมักจะปรากฏเสมอว่า เด็กบางคนที่มาจากรอบครัวชั้นสูง มีความประพฤติไม่ค่อยจะเรียบร้อย ซึ่งเชื่อกันว่าอาจเป็นเพราะมีการตามใจเด็กมากเกินไป จนกระทั่งกลายเป็นเด็ก

พันทิพา อุทัยสุข (2525: 201 - 202) ได้กล่าวถึง สภาพเศรษฐกิจและสถานภาพทางสังคมของครอบครัวที่มีผลต่อพฤติกรรมของเด็ก สรุปได้ดังนี้

1. ครอบครัวที่มีฐานะยากจน ความรู้สึกของพ่อแม่มีส่วนสำคัญมากต่อพฤติกรรมของเด็ก การมีฐานะยากจนแต่ถ้าพ่อแม่มีความขยันหมั่นเพียร พยายามในความเป็นอยู่ มีความหวังจากความพยายามของตนเอง ก็จะเป็นสิ่งที่ดี ทำให้เด็กมีความภาคภูมิใจในพ่อแม่ของตนเอง มีความมานะอดทน และสามารถจะยึดหลักอยู่ได้โดยไม่อายใคร และในทางตรงกันข้าม ถ้าพ่อแม่เห็นว่าการมีฐานะยากจนนี้เป็นการค้าค้าย โทษโชคชะตา และทอดทิ้งแล้ว เด็กมักจะเป็นคนไม่จริงจัง รู้สึกอับอายเพื่อนฝูง และเมื่อโตขึ้นก็หวังให้ราชรถมา เกยแทนที่จะพยายามหางานทำด้วยปัญญาและความสุจริต

2. ครอบครัวที่มีฐานะปานกลาง ครอบครัวที่พ่อแม่พอใช้ จะเป็นครอบครัวที่มีความอบอุ่นไม่มีความรู้สึกกดดัน การใช้ชีวิตง่าย ๆ ทำให้เด็กไม่มีการท่งเพื่อ ถ้ามีการอบรมดี เด็กมักจะเป็นคนมีเหตุมีผล เข้าใจชีวิต มีความสุข และมักจะเป็นผู้ที่เข้ากับคนได้ทุกระดับ ในทางตรงกันข้ามถ้าพ่อแม่รู้สึกว่าตนเองอยากได้น้อยอยากได้นี้ให้เหมือนผู้ร่ำรวยกว่าอยู่เสมอแล้ว ครอบครัวมักจะมี ความขัดแย้ง มีความรู้สึกไม่สบายใจกันทุก ๆ ฝ่าย เด็กจะขาดความอบอุ่น และการที่ครอบครัวมีความขัดแย้งมากการอบรมเลี้ยงดูมักจะถูกละเลยไปด้วย เด็กจะมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ตามไปด้วย

3. ครอบครัวที่มีฐานะร่ำรวย เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ร่ำรวยนี้ มักจะได้รับ การตามใจมาก ไม่เห็นคุณค่าของเงิน มองโลกในแง่ดี ไม่มีความกดดัน แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับ ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูด้วย ถ้าพ่อแม่ให้ความอบอุ่นเต็มที่

ให้การอบรมดูแลถูกต้อง ไม่ตามใจเด็กมากเกินไป เด็กมักจะได้เปรียบ เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจดีกว่า แต่ถ้าพ่อแม่ไม่เอาใจใส่ดูแลปล่อยให้เด็กเอาแต่ใจตัวก็จะเป็นผลเสียอย่างมาก ทำให้เด็กเป็นคนดูถูกคน เอาแต่ใจตัว อารมณ์แปรปรวน ไม่มีเหตุผลและอาจถึงกับ เข้ากับใครไม่ได้เลย ครอบครัวที่ร่ำรวยมีแนวโน้มที่พ่อแม่มักจะ เละเลยที่จะอบรมสั่งสอน ให้เด็กรู้จักโลกแห่งความเป็นจริง และมักจะเอาใจเด็กในทางที่ผิดด้วย

ฐานะทาง เศรษฐกิจและสถานภาพทางสังคมของครอบครัวก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญและส่งผล อิทธิพลต่อวิธีการอบรม เลี้ยงดูของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง และวิธีการอบรม เลี้ยงดูเด็กนี้เองก็จะส่งผล กระทบโดยตรงต่อพฤติกรรมและการ เรียนของเด็ก จึงได้มีผู้กล่าวถึงลักษณะการอบรม เลี้ยงดูบุตร ของพ่อแม่ตามฐานะทาง เศรษฐกิจและสถานภาพทางสังคม ซึ่งส่งผลต่อการ เรียนของเด็กไว้ดังนี้

ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง (2522: 124) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับชนชั้นด่ำระดับด่ำอีกว่า ในชนชั้นนี้เด็กเรียนต้องออกจากสถานศึกษามาช่วย เป็นแรงงานในครอบครัว บิดามารดาหรือผู้ปกครอง มีความจำเป็นต้องยุ่งกับการกัษา เลี้ยงครอบครัว จึงไม่มีเวลา เอาใจใส่สนใจหรือ เห็นประโยชน์ ในการศึกษา นักเรียนจึงมีผลสัมฤทธิ์ในทางการเรียนด่ำ เปอร์ เซนต์ที่ต้องออกจากโรงเรียน เพราะไม่สำเร็จการศึกษาอยู่ในระดับสูง

ประดินันท์ อุปรนัย (2527: 264 - 265) ได้ให้ความเห็นว่า ฐานะทาง เศรษฐกิจและ สถานภาพทางสังคมของครอบครัวมีอิทธิพลต่อการ เรียนของเด็ก เพราะเด็กจำเป็นต้องมีอุปกรณ์ การเรียนอย่างครบถ้วนในการเรียน ไม่ว่าจะเป็นสมุด หนังสือ อุปกรณ์เครื่อง เขียน อุปกรณ์การทำ กิจกรรมพิเศษในบางวิชา ซึ่งถ้านักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีรายได้อาจด่ำทำให้เด็กขาดแคลนอุปกรณ์ การเรียน และถ้ำการขาดแคลนเกิดขึ้นเป็นประจำ ก็อาจทำให้เด็กเรียนไม่ทันเพื่อน หรือ เกิดความ ท้อแท้ในการ เรียน นอกจากนี้เด็กวัยรุ่นบางคนทีครอบครัวมีฐานะทาง เศรษฐกิจและสถานภาพทาง สังคมด่ำ จำเป็นต้องหารายได้อพิเศษช่วย เหลือครอบครัวไปพร้อม ๆ กับการศึกษาเล่าเรียนใน โรงเรียน แต่เนื่องจากในเวลากลางวันต้องมาโรงเรียน ดังนั้นงานที่ท้ำจึงต้องใช้เวลากลางคืน ทำให้มีเวลาพักผ่อนไม่เพียงพอ อาจทำให้มาโรงเรียนสายเป็นประจำหรือขาดเรียนบ่อย ซึ่งผลที่ ตามมาก็คือไม่สามารถเรียนได้ทันเพื่อน และ เกิดความท้อแท้ต่อการเรียน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนไม่ดีเท่าที่ควร

อารี รังสินันท์ (2527: 518) ได้ให้ความเห็นว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสถานภาพทางสังคมสูง จะมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสถานภาพทางสังคมต่ำ เพราะเด็กที่มาจากฐานะทาง เศรษฐกิจและสถานภาพทางสังคมสูง มีความคล่องตัวทาง เศรษฐกิจ บิคารมารดาหรือผู้ปกครองสามารถเปิดโอกาสให้ลูกเรียนรู้ได้กว้างขวางและจัดประสบการณ์เสริมด้านวิชาการหรือเสริมพัฒนาความสามารถด้านความถนัดต่าง ๆ ได้มากกว่า ประสบการณ์ดังกล่าวจะส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ และการเรียนรู้ของเด็ก ส่วนเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสถานภาพทางสังคมต่ำ จะขาดแคลนโอกาส เงิน วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ เวลา เครื่องเล่น ของเล่น เกมต่าง ๆ หนังสือ ความขาดแคลนเกินไปอาจทำให้เด็กมีความกังวล และเครียดกับปัญหา เศรษฐกิจ จนไม่มีเวลาสำหรับการเรียนรู้ หรือขาดการกระตุ้นในการทำกิจกรรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของเด็ก

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ฐานะทาง เศรษฐกิจและสถานภาพทางสังคมของครอบครัว จะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม และการ เรียนของเด็กทั้งทางตรงและทางอ้อม เด็กที่เกิดมาในครอบครัวที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสถานภาพทางสังคมสูง นอกจากบิคารมารดาจะเห็นคุณค่าทางการศึกษาแล้ว เด็กยังสามารถที่จะหาอุปกรณ์มา เพื่อส่งเสริมการเรียนของคนให้ดีขึ้น ในทางตรงกันข้าม เด็กที่มา จากครอบครัวที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสถานภาพทางสังคมที่ต่ำกว่า นอกจากอุปสรรคที่เกิดจากความขาดแคลนทาง เศรษฐกิจของผู้ปกครองยังขาดโอกาสและ เวลาที่จะเอาใจใส่และให้การสนับสนุน การ เรียนได้ไม่เพียงพอและ เต็มที่

สภาพแวดล้อมทางการสนับสนุนการเรียนในครอบครัว

บทบาทหน้าที่ของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่มีต่อเด็ก นอกจากจะมีหน้าที่ในการเลี้ยงดู การให้การอบรมสั่งสอน และการให้การศึกษาแก่เด็ก ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่อันสำคัญที่จะส่งเสริมให้เด็กก้าวไปสู่ความสำเร็จในภายภาคหน้า การที่บิคารมารดาหรือผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการให้การศึกษาและ เอาใจใส่อย่างจริงจัง เป็นพิเศษกับการศึกษาของเด็ก ไม่ว่าจะ เป็น

การส่งเสริมให้เด็กได้เรียนอย่างเต็มความสามารถ การให้กำลังใจ หรือแสดงความเชื่อมั่นในตัวเด็กก็จะเป็นการส่งเสริมหรือช่วยให้เด็กได้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ ธีรพันธ์ อนุวัช (2529: 101) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของนักเรียนอย่างมากมากกว่าอิทธิพลของครูกับโรงเรียนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ อาเรียย์ ริงลินันท์ (2532: 519) ที่ได้กล่าวว่า การให้ความรักอย่างพอเพียงเหมาะสมก็คือหรือรับ สนใจส่งเสริม และสนับสนุนความต้องการอยากรู้ อยากเห็นและอยากเรียนของลูกด้วยการให้โอกาสชักจูงชี้แนะให้กำลังใจ ติดตาม ชื่นชม และเห็นคุณค่าของลูกและผลงานของลูก สนับสนุนความถนัด และผลงานของลูกอย่างเต็มที่ จะช่วยให้เด็กวัยรุ่นได้พัฒนาพลังความสามารถ ความถนัด ความรู้ ความคิดไปในทิศทางที่ถูกต้อง

นักเรียนสามารถที่จะประสบความสำเร็จในการเรียนได้ ถ้าอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมโดยบิดามารดาหรือผู้ปกครองจะต้องมีเวลาให้แก่ นักเรียน โดยหาวิธีการช่วยเหลือดูแลเอาใจใส่นักเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน ซึ่ง ก่อ สวัสดิทานิชย์ (2519: 19) ได้กล่าวว่า ถึงแม้บิดามารดา หรือผู้ปกครองจะส่งนักเรียนไปเรียนในโรงเรียน ก็มิได้หมายความว่า บิดามารดาหรือผู้ปกครองจะหันการระในการอบรมสั่งสอน ดูแลและเอาใจใส่นักเรียน อย่างน้อยที่สุดบิดามารดาหรือผู้ปกครองจะต้องให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน เช่น ควบคุมดูแลให้นักเรียนไปโรงเรียน จัดหาเครื่องใช้อันจำเป็นในการเรียนให้แก่ นักเรียน และให้ความช่วยเหลือในการเรียนของนักเรียนด้วยประการต่าง ๆ

ในการแก้ปัญหาทางด้านความสามารถเชิงวิชาการ หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น อาทร รัตนคำนวน (2522: 20 - 22) ได้เสนอแนะว่า บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีส่วนช่วยเหลือได้เป็นอย่างมาก เพราะบทบาทหน้าที่ของบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่สำคัญก็คือ การให้การอบรมเลี้ยงดูนักเรียนอยู่แล้ว บิดามารดาหรือผู้ปกครองจะช่วยเหลือนักเรียนได้ด้วยวิธีการดังนี้

1. เปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นตัวของตัวเอง
2. บิดามารดาหรือผู้ปกครองควรให้คำตอบต่อคำถามของนักเรียน
3. ให้ความรัก ความอบอุ่น เท่าที่มีโอกาสทำได้ โดยคอยดูแลเอาใจใส่

กับปัญหาที่นักเรียนต้องการความช่วยเหลือแนะนำ หรือชี้แนวทาง

4. คอยสนับสนุนให้รู้จักใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหา การเลือกซื้อหนังสือ หรือของเล่นที่มีส่วนพัฒนาสติปัญญาของนักเรียน เป็นต้น

5. ให้เวลาในการจัดทำกิจกรรมที่ได้รับจากโรงเรียน โดยไม่มอบหมายงานบ้านให้รับผิดชอบมากเกินไป หรือเรียกใช้ในขณะที่ทำการบ้าน

6. สนใจและเอาใจใส่กับการเรียน หรือกิจกรรมของนักเรียน เช่น ให้คำแนะนำในการทำงาน จัดเวลา สถานที่ อุปกรณ์การเรียนการสอน สนใจที่จะพูดถึงเรื่องการบ้านที่ได้รับ ช่วยตรวจดูเมื่อนักเรียนทำการบ้านเสร็จเรียบร้อย เป็นต้น

7. ควรมีการทำโทษ และการให้รางวัลอย่างมีเหตุผล และให้รางวัลเพื่อเป็นการจูงใจให้นักเรียนสนใจการเรียนมากขึ้น

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2528: 40 - 42) ได้เสนอขั้นตอนที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองจะช่วยนักเรียนให้เรียนดีขึ้นโดยปฏิบัติดังนี้

1. วิเคราะห์ปัญหาของนักเรียน โดยการพูดคุยกับนักเรียน เพื่อจะได้หาข้อมูลดูว่า นักเรียนมีความวิตกกังวล หรือมีปัญหาต่อกิจกรรมที่โรงเรียนหรือไม่
2. ไปพบกับครู เพื่อจะได้ช่วยกันแก้ปัญหา
3. จัดสิ่งแวดล้อมที่บ้าน เช่น การจัดสถานที่ทำการบ้านให้นักเรียน
4. ช่วยจัดตารางเวลา โดยแบ่งออกเป็นชั่วโมง เล่น การศึกษาส่วนตัว และการทำกิจกรรมอื่น ๆ
5. ให้รางวัล เมื่อนักเรียนทำได้ตามเงื่อนไขทันที
6. ทบทวนความรู้ที่นักเรียนได้เรียนมาทั้งวัน

ในการที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองจะช่วยให้ นักเรียนเรียนเก่งนั้น ธีรพันธ์ อนุวัช (2529: 102 - 103) ได้เสนอความเห็นว่าการสนับสนุนของบิดามารดาหรือผู้ปกครองหรือบรรยากาศในบ้านมีส่วนสำคัญอย่างมากคือความสำเร็จหรือความพร้อมในการเล่าเรียนของนักเรียน กล่าวได้ว่า บรรยากาศภายในบ้านกับการสนับสนุนของบิดามารดาหรือผู้ปกครองหรือเรียกรวมว่า "เคหศึกษา" มีส่วนช่วยนักเรียนในด้านการเรียนเป็นอย่างดี เป็นปัจจัยสำคัญที่สุด และได้เสนอแนะวิธีการสร้างเคหศึกษาที่เกิดผลดีต่อการเรียนของนักเรียน ดังนี้

1. ช่วยจัดในด้านเวลาและสถานที่ บิคารมารคาหรือผู้ปกครองควรช่วย กำหนดเวลาให้นักเรียนในเรื่อง การเรียนรู้ หรือทบทวนบทเรียนที่บ้าน แม้ว่าบางทีนักเรียน จะยังไม่ได้ทำการบ้านก็ควรมีเวลาประจำสำหรับการอ่าน ทั้งในเนื้อหาวิชาโดยตรงและจาก หนังสืออื่น ๆ ในเรื่องของการบ้าน บิคารมารคาหรือผู้ปกครองต้องให้นักเรียนทำการบ้านเอง จริง ๆ อย่าทำให้นักเรียนโดยเด็ดขาด แต่ให้เขาสะดวกใจที่จะถาม แล้วดูให้เมื่อเขาทำเสร็จ แล้ว นั่นคือบทบาทของบิคารมารคาหรือผู้ปกครอง คือการทำการบ้านของนักเรียน ได้แก่ การชี้แนะและเป็นกำลังใจเท่านั้น

2. ช่วยสอนทักษะพื้นฐานให้นักเรียน เช่น การชื่อของเล่นประเภทฝึกทักษะ ทางด้านภาษา และการคิดคำนวณ เป็นต้น บิคารมารคาหรือผู้ปกครองช่วยสอนคำศัพท์หรือดูแล การอ่านหนังสือเรียนนอกเวลาของนักเรียน แล้วจึงแจ้งแก่ครูประจำชั้นว่า นักเรียนอ่านจบแล้ว ในลักษณะใด มีการเอาใจใส่ หรือชอบเรื่องที่อ่านหรือไม่ เป็นต้น

3. สำนวจการสอนของทางโรงเรียน ในช่วงแรก ๆ ของการจัดการศึกษา แขนใหม่ เคยมีความคิดว่า ถ้าบิคารมารคาหรือผู้ปกครองสอนนักเรียน จะทำให้นักเรียนสับสน แต่ปัจจุบันนี้ความคิดนี้ได้เปลี่ยนไป ทางโรงเรียนย้ำถึงความร่วมมือของบิคารมารคาหรือผู้ปกครอง ซึ่งจะช่วยให้ดีขึ้นสำหรับนักเรียนแต่ละคน บิคารมารคาหรือผู้ปกครองควรจะสอบถามถึงการเรียน การสอนทางโรงเรียน เพื่อที่จะจับจุดได้ว่าควรเรียนรู้อะไรบ้าง

4. ส่งเสริมการเรียนของนักเรียนอยู่เสมอไม่ลดละ ไม่ใช่บิคารมารคา หรือผู้ปกครองจะต้องคอยจี้ให้นักเรียนอ่านแบบเรียน แต่หมายถึง การส่งเสริมให้นักเรียน มีอุปนิสัยใฝ่เรียนรู้ โดยวิธีต่าง ๆ

พฤติกรรมของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง มีส่วนสัมพันธ์กับการพัฒนาด้านความรู้ ความคิดของ เด็กในเรื่อง เอ็น แอล เกจ และเดวิด ซี เบอริลินเนอร์ (N.L.Gage and David C. Berliner 1979 : 121) ได้สรุปตัวแปรเกี่ยวกับพฤติกรรมของพ่อแม่ ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติด้าน ความรู้ความคิดของเด็ก สรุปได้ 6 ด้านดังนี้คือ

1. ความเต็มใจในการอุทิศเวลาให้แก่เด็ก เช่น เล่นหรืออ่านหนังสือ ร่วมกับเด็ก ให้เวลาแก่เด็กทุกขณะตามต้องการ

2. การให้คำปรึกษาแนะแนวแก่เด็ก เช่น การควบคุมปริมาณ และประเภท ของรายการโทรทัศน์ การซื้อหาของเล่นที่เสริมความคิด หรือส่งเสริมให้เด็กเป็นผู้ที่ไว้วางใจได้

3. ความปรารถนาดีอันผลสัมฤทธิ์ เช่น ความคาดหวังให้เด็กได้ศึกษาในระดับสูงขึ้น ความตั้งใจที่จะให้เด็กทำงานได้ดีที่สุด ทั้งด้านการเรียนและการแข่งขันกีฬา

4. การยอมรับหรือปฏิเสธพฤติกรรมของเด็ก เช่น พร้อมทั้งจะให้คำชมเชยไม่ว่าเด็กจะทำงานได้ดีแค่ไหนหรือไม่ก็ตาม มีแนวโน้มที่จะไม่ลงโทษ อนุญาตให้เด็กได้เล่นของเล่นหรือเกมตามที่เขาต้องการ

5. การจัดสรร ตามความต้องการด้านวิทยาการของเด็ก เช่น การเตรียมเงินทุนสำหรับการศึกษาคือ การจัดหาบริเวณให้เล่นภายในบ้านหรือพาไปชมสถานที่ที่น่าสนใจ การจัดหาหนังสือให้เด็กได้อ่านอย่างเหมาะสม

6. การจัดหาแหล่งทรัพยากรภายนอก เช่น การส่งให้เข้าเรียนอนุบาล การยินยอมให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ การให้รางวัลเป็นสิ่งของหรือของเล่นเพื่อส่งเสริมการเรียนของเด็ก

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า บิดามารดาหรือผู้ปกครองสามารถช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น โดยการให้ความรักอย่างเหมาะสม การสนใจส่งเสริมและสนับสนุนความต้องการ ความอยากรู้อยากเห็นและอยากเรียนของเด็ก การให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน คอยเอาใจใส่สนใจกับการเรียนและกิจกรรมของนักเรียน การให้รางวัล และการลงโทษอย่างมีเหตุผล การจัดสิ่งแวดล้อมที่บ้านเพื่อส่งเสริมบรรยากาศทางการเรียนของนักเรียน สิ่งเหล่านี้จะเสริมสร้างความก้าวหน้าของเด็กทางการศึกษาให้ดีขึ้น

สภาพแวดล้อมทางด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

ครอบครัวเป็นสังคมหน่วยแรกที่เด็กมีความผูกพันใกล้ชิด ทั้งในด้านความเป็นอยู่จิตใจ และอารมณ์ เด็กนั้นนอกจากจะมีความต้องการทางกายแล้ว ยังมีความต้องการทางใจ และความต้องการทางอารมณ์ เช่น ต้องการความรักใคร่ ความอบอุ่นใจ ความเมตตาปรานี ความยกย่อง ถ้าหากเด็กได้รับความต้องการทางใจ ทางอารมณ์ ที่ปกติเมื่อเติบโตขึ้นเด็กจะเป็นบุคคลที่มีจิตใจหนักแน่น รู้จักควบคุมอารมณ์ มีจิตใจกว้างขวางโอบอ้อมอารี เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ในทางตรงกันข้ามถ้าเด็กนั้นไม่มีโอกาสพัฒนาในด้านจิตใจ และอารมณ์ เด็กจะมีแต่ความผิดหวังน้อยเนื้อต่ำใจ ขาดความเมตตาปรานีและความรักใคร่ ยกย่อง เมื่อเด็กโตขึ้น เติบโตขึ้น

ก็จะไม่มีสิ่งเหล่านี้ในจิตใจของคนที่จะมอบให้คนอื่น จิตใจคับแคบ เต็มไปด้วยความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์ต่อผู้อื่น (พล ศ.ค.ชาย เสรีกุล 2517: 87)

ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับเด็ก บุคคลแรกที่เด็กจะได้พบเห็นในชีวิตคือพ่อแม่ หกา สัตยธรรม (2531: 17) ได้กล่าวว่า พ่อแม่มีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กทั้งในปัจจุบันและอนาคต การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่มีความสำคัญต่อเด็กมาก เด็กจะประพฤติดังไร มีบุคลิกภาพและจะสามารถดำรงตนในสังคมได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับ การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ส่วนใหญ่ การอบรมเลี้ยงดูของแต่ละครอบครัวมักจะแตกต่างกันตามลักษณะของความสัมพันธ์ในครอบครัว ความเชื่อ บุคลิกภาพของผู้ปกครอง และความเป็นอยู่ของครอบครัว ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้แบ่งลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ ที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม (2517: 236 - 239) กล่าวถึง การอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดามารดาโดยทั่วไปออกเป็น 6 แบบ สรุปได้ดังนี้

1. พ่อแม่ที่รักและคอยช่วยเหลือเอาใจใส่ลูกมากเกินไป พ่อแม่จะเลี้ยงดูลูกแบบเด็ก ๆ อยู่ตลอดเวลา เช่น แนะนำเด็กมากเกินไปจนกระทั่งเด็กไม่ต้องแก้ปัญหาอะไรด้วยตนเอง ผลที่พ่อแม่ตามใจเด็กมากเกินไปจะทำให้เด็ก เป็นคนที่ต้องพึ่งพาผู้อื่นอยู่เสมอ เด็กไม่กล้าทำอะไรด้วยตนเอง ไม่สามารถช่วยตัวเองได้ มักจะ เรียนหนังสือไม่ค่อยดี
2. พ่อแม่ที่ปล่อยปละละเลยลูกมากเกินไป พ่อแม่จะตามใจเด็กมากเกินไป ยอมตามลูกทุกอย่าง ยอมให้ลูกทำตามความคิดเห็นของตัวเองตั้งแต่ยังเล็ก ต่อไปจะเป็นเด็กดื้อรั้น และไม่ยอม เชื่อฟังผู้ใหญ่ และมักจะเกิดความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่กับลูกอยู่เสมอ
3. พ่อแม่ที่ทอดทิ้งลูก พ่อแม่ประเภทนี้จะไม่เอาใจใส่ลูก ไม่คำนึงถึงสวัสดิภาพของลูก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแม่ไม่ได้รับความสุขในชีวิตสมรส ส่วนในกรณีที่พ่อทอดทิ้งลูกนั้น เนื่องจากชีวิตภายในบ้านมีแต่การทะเลาะวิวาทกันบ่อย ๆ และการอบรมเด็กไม่คงเส้นคงวา ผลของการที่พ่อแม่ทอดทิ้งลูกจะทำให้เด็กเป็นคนก้าวร้าว ซื่อาย อารมณ์ไม่มั่นคง
4. พ่อแม่ที่ยอมรับลูก ได้แก่ พ่อแม่ที่ให้ความสนใจลูกและรักลูกในทางที่ถูกที่ควร ยอมรับเด็กและเห็นความสำคัญของเด็ก พ่อแม่จะให้ความอบอุ่นแก่เด็ก จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูก เป็นไปอย่างราบรื่น

5. พ่อแม่ที่บังคับลูก พ่อแม่มักจะบังคับ เด็กให้ยอมทำตามทุกอย่าง เด็กที่ถูก พ่อแม่บังคับจะเป็น เด็กที่มีพฤติกรรมทางสังคมดี มีสัมมาคารวะ ปกครองง่าย ซื่อสัตย์สุจริต มีความสุภาพอ่อนน้อม มีความรอบคอบ คอยระมัดระวังตัวอยู่เสมอ

6. พ่อแม่ที่ยอมจำนนต่อลูก พ่อแม่จะยอมให้ลูกเป็นใหญ่ มีอำนาจ ลูกต้องการอะไร พ่อแม่ต้องยอมทามาให้ทั้งนั้น แม้พ่อแม่จะไม่เห็นด้วยก็ตาม ลูกมักจะไม่ค่อยเคารพนับถือ พ่อแม่เท่าที่ควร

พันทิพา อุทัยสุข (2525: 198) แบ่งลักษณะของการเลี้ยงดูบุตรของบิดามารดา ออกเป็นลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. การยอมรับและไม่ยอมรับ หมายถึง การที่พ่อแม่อยากให้ลูกเกิดมาหรือไม่ ถ้าอยากให้เกิดก็จะยอมรับในความเป็นลูก แต่ถ้าไม่อยากให้เกิดก็จะมีปัญหาติดตามมามากมาย การที่พ่อแม่ยอมรับก็มักจะให้การเลี้ยงดูอย่างอบอุ่น มีการเอาใจใส่ต่อความประพฤติเป็นอย่างดี ให้ความรักความหวังดีอย่างเต็มที่ และมักจะหาเวลาให้ลูก เพราะรู้สึกมีความสุข เมื่ออยู่กับลูก ส่วนพ่อแม่ที่ไม่ยอมรับ พ่อแม่มักจะรู้สึกว่าลูกที่เกิดมาทำให้เป็นอุปสรรคต่อภารกิจของตน มีความรู้สึกรำคาญ และบางทีก็เกลียดชัง การอบรมเลี้ยงดูมักจะปล่อยปละละเลย และไม่สม่ำเสมอ อาจมีการด่าว่าประชดประชัน พ่อแม่ลูกก็มักจะห่างเหินไม่สนิทสนมกัน เด็กจะเป็นคนไม่มีความสุข มีความรู้สึกกดดัน และอาจประชดประชันชีวิต เมื่อเติบโตขึ้น

2. การให้เด็ก เป็นตัวของตัวเองและการโอ้อวดเกินไป หมายถึง การที่พ่อแม่ อบรมเลี้ยงดูแบบให้เด็กหัดช่วยตัวเอง และแบบที่เห็น เด็กเป็นลูกแห่งอยู่เสมอ

การให้เด็ก เป็นตัวของตัวเองนี้ พ่อแม่จะให้ เด็กหัดทำอะไรด้วยตัวเอง ปล่อยให้เด็กมี เวลาที่จะทำอะไรที่ต้องการบ้าง และสอนให้ เด็กรู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบ เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ก็จะ เป็นเด็กที่มีความมั่นใจมีความรับผิดชอบ อดทน กล้าตัดสินใจ สามารถแก้ปัญหา เฉพาะหน้าและอาจ เป็นผู้นำที่ดีในอนาคต

ส่วนเด็กที่ถูกโอ้อวดเกินไปนั้น มักจะมาจากครอบครัวที่มีญาติสนิทอยู่ด้วยกัน และเด็กอาจ เป็นหลานคนแรก ผู้ใหญ่จะไม่ยอมให้เด็กทำอะไรเอง ไม่มีโอกาสริเริ่ม และไม่เคย รู้จักความลำบาก ผลที่ออกมาเด็กจะเป็นเด็กที่ทำอะไรไม่เป็น แบบที่เรียกว่า เหยียบขี้ไก่ไม่ฝ่อ ต้องพึ่งพาผู้อื่นอยู่เสมอ ไม่สามารถทำอะไรได้ด้วยตัวเอง คือ ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่มี ความอดทนและ เมื่อเผชิญกับปัญหาในอนาคตก็อาจจะท้อถอยไม่มีความสามารถ เอาชนะปัญหาได้

3. การสอนให้เด็กมีเหตุผลและการตามใจเกินไป การสอนให้เด็กมีเหตุผล และการตามใจเกินไปนี้ จะมีส่วนทำให้เด็กเป็นคนมีเหตุผลหรือเป็นคนเอาแต่ใจตนเอง เมื่อเวลาโตขึ้น การสอนให้เด็กมีเหตุผลก็คือ การไม่ตามใจเด็กจนเกินไป โดยการใช้การอธิบาย ให้เด็กรู้ถึงสาเหตุของการที่เด็กถูกห้ามกระทำการต่าง ๆ ซึ่งพ่อแม่จะต้องให้การอบรมอย่างใกล้ชิด และต้องให้ความรักความอบอุ่นจึงจะกระทำได้ การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้จะมีผลเมื่อเด็กโตขึ้นจะ เป็นคนมีเหตุผลยอมรับในความคิดผู้อื่นและสามารถพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ได้ดี ในครอบครัวที่ตามใจเด็กเกินไปนั้น พ่อแม่จะให้ลูกกระทำทุกอย่างที่ต้องการ จะเอาอะไรก็หามาให้เสมอ จนเด็กไม่รู้จักคำว่า "ไม่" การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้มักเกิดขึ้นในครอบครัวที่มีฐานะร่ำรวย และถ้าพ่อแม่ไม่ค่อยมีเวลาให้ลูกด้วยแล้วจะยิ่งตามใจมาก เพื่อทดแทนความบกพร่องของตนเอง เด็กเมื่อโตขึ้นจะ เป็นคนเอาแต่ใจตนเอง เมื่อต้องการสิ่งใดจะต้องเอาให้ได้ และถ้าเกิดผิดหวังขึ้นจะไม่สามารถยอมรับการผิดหวังได้เลย

4. การยึดหยุ่นและการไม่ยึดหยุ่น หมายถึง การที่พ่อแม่ยอมรับหรือไม่ยอมรับ เมื่อลูกจะทำอะไรผิดไปจากที่ตนเองคาดหวังหรือต้องการไปบ้าง การที่พ่อแม่เลี้ยงดูลูกแบบยึดหยุ่นนี้ มักจะ เป็นคนมีเหตุผลและเป็นคนใจกว้าง เมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ผิดจากที่ตนคาดหวังก็จะยอมรับและพิจารณาดูว่าเป็นสิ่งเสียหายหรือไม่ ถ้าไม่เสียหายก็อาจจะปล่อยแต่ถ้าเสียหายก็หาวิธีแก้ที่นุ่มนวล เด็กที่มาจากครอบครัวแบบนี้ มักจะ เป็นคนมีความสุข สบายใจ ไม่หงุดหงิด และไม่มีความรู้สึกกดดัน พวกที่ไม่มีการยึดหยุ่นคือ พวกที่ต้องการให้ลูกทำดีที่สุดในความเชื่อของตนเองตลอดเวลา หรือ เป็นพวกที่จู้จี้ ขอบจัดการว่าจะให้ลูกทำอย่างไรโน้นทำอย่างนี้ โดยไม่ดูว่าลูกจะรู้สึกอย่างไรหรือต้องการอะไร เด็กที่ถูกอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ มักจะมีความรู้สึกถูกกดดัน ไม่มีความสุข อารมณ์ไม่ดี และมักอยากทำอะไรแผลง ๆ เมื่อมีโอกาส

5. การที่ผู้ใหญ่มีเหตุผล และการที่ผู้ใหญ่มีความเชื่อผิด ๆ การอบรมเลี้ยงดูลักษณะนี้จะ เป็นผลต่อเด็กทั้งด้านค่านิยม และด้านสุขภาพอนามัย ครอบครัวที่อบรมเลี้ยงดูแบบนี้ มีเหตุผล มัก เป็นครอบครัวที่ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้ทันต่อเหตุการณ์เสมอ ความเชื่อทั้งหลายก็จะมาจากการใช้เหตุผล เด็กเมื่อโตขึ้นก็จะมีเหตุผล การที่ผู้ใหญ่มีความเชื่อผิด ๆ มักจะ เป็นในครอบครัวที่ไม่ยอมรับความเปลี่ยนแปลงอะไรทั้งสิ้น ไม่ยอมรับว่าบางสิ่งบางอย่างที่ตนเองเชื่อนั้นอาจจะไม่ถูกต้อง ความเชื่อผิด ๆทั้งหลายก็จะถ่ายทอดไปยังเด็ก เด็กก็จะเป็นคนที่มีความเชื่อที่ผิด มีค่านิยมบางอย่างไม่ดี และจะมีผลทำให้เด็กเข้ากับเพื่อน ๆ ไม่ได้

6. การให้ความยุติธรรมและการไม่ให้ความยุติธรรม การให้ความยุติธรรม และการไม่ให้ความยุติธรรมนี้ ส่วนมากในระหว่างพี่น้องของเด็กเองหรืออาศัยร่วมบ้าน ถ้าเด็ก ไม่มีพ่อแม่ พ่อแม่ที่ให้ความยุติธรรมในระหว่างลูกทั้งหมดมักจะมีเวลาให้ลูก มีการอบรมเลี้ยงดู อย่างรอบคอบทั่วถึง เมื่อเด็กเกิดทะเลาะวิวาทก็ตัดสินด้วยความยุติธรรม เด็กในครอบครัว แบบนี้มักจะอบอุ่น มีความรักใคร่ช่วยเหลือกันระหว่างพี่น้อง เด็กในครอบครัวที่ไม่ได้รับความ ยุติธรรมมักจะมีอาการอิจฉากัน ไม่ไว้วางใจกันและกัน เด็กจะมีความสุข มีความระแวงและมัก ไม่เชื่อถือผู้ใหญ่

7. การที่พ่อแม่เป็นตัวอย่างที่ดีและไม่ดี ตัวอย่างในที่นี้หมายถึงพฤติกรรมที่เด็ก อาจจะเอาอย่าง

พ่อแม่ที่เป็นตัวอย่างที่ดี มักจะพยายามปรับปรุงตนเองให้ประพฤติถูกต้อง ตามที่ตนต้องการให้ลูก เป็น เช่น สอนเด็กให้พูดจาสุภาพ ตนเองก็พูดสุภาพอยู่เสมอ อย่างน้อย เวลาที่อยู่ต่อหน้าเด็ก เด็กจะมีความศรัทธา และทำตามทีละน้อย ส่วนพ่อแม่บางคนมักจะสอน เด็กไม่ให้ทำโน่นทำนี่ แต่ตนเองประพฤติอยู่เสมอ เช่น สอนเด็กไม่ให้พูดปด แต่ตนเองมักจะทำ พ่อแม่แบบนี้มักจะสอนลูกไม่ได้ผล เพราะเด็กจะเห็นว่าถ้าสิ่งนั้นดีจริงแล้วทำไมพ่อแม่ไม่ทำ

8. การที่พ่อแม่รู้จักระงับอารมณ์และพ่อแม่ที่ชอบระบายอารมณ์ การที่พ่อแม่ มีปัญหาส่วนตัวที่ทำให้เกิดอารมณ์แล้วสามารถระงับอารมณ์ตนเองหรือไม่ จะมีผลต่อเด็กทั้งใน ด้านอารมณ์และทัศนคติ

พ่อแม่ที่รู้จักระงับอารมณ์เมื่อเวลาอยู่กับลูก จะทำให้เด็กไม่เกิดความ กระทบกระเทือนตามพ่อแม่ และเด็กจะเรียนรู้เกี่ยวกับการสะกดกลั่นความรู้สึกของตนเอง เมื่อ โตขึ้น ความรู้สึกที่มีพ่อแม่ก็จะเต็มไปด้วยความเข้าใจและเห็นใจ เด็กจะพยายามกระทำตามที่พ่อแม่ต้องการ พ่อแม่บางคนชอบระบายอารมณ์กับลูก จะทำให้ลูกไม่อบอุ่นระแวงไม่นับถือพ่อแม่ มีความรู้สึกไม่ดีต่อผู้อื่นตามไปด้วย และมักมีความรู้สึกถูกกดขี่มาก

โดโรธี โรเจอร์ (Dorothy Rogers 1972: 117) ได้กล่าวถึงลักษณะการอบรม เลี้ยงดูบุตรโดยทั่วไป สรุปได้ 3 แบบดังนี้

1. แบบประชาธิปไตย เป็นวิธีการที่มีค่านิยมให้การอบรมเลี้ยงดูโดยให้ บุตรรู้สึกว่าตนเองได้รับความรัก ความยุติธรรม ความเป็นอิสระ มีค่านิยมมีความอดทนไม่

หรือมีการแสดงออกซึ่งความไม่พอใจซึ่งกันและกันบ่อย ๆ เด็กจะมีความรู้สึกไม่อบอุ่น ไม่มีความ
 แน่ใจ ทวากระแวง มีความกังวล และมีการขัดแย้งบางอย่างในความคิด เด็กพวกนี้มักต้องการ
 เพื่อนและเห็นเพื่อน เป็นบุคคลสำคัญที่สุด เด็กจะอยากอยู่กับเพื่อนมากกว่าอยากกลับบ้าน การอบรม
 เลี้ยงดูในครอบครัว เช่นนี้ มักจะเข้มงวดเกินไปหรือไม่ก็ปล่อย เกินไป

2.2 การมีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว การมีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว
 จะด้วยเหตุผลจากการหย่าร้าง การเสียชีวิต หรือการไปปฏิบัติหน้าที่การงานห่างไกลก็ตาม
 พฤติกรรมของเด็กมักจะขึ้นอยู่กับมารอบรมเลี้ยงดูของผู้ที่เหลืออยู่ แต่ก็มีปัญหาเพราะผู้
 ที่เหลืออยู่ก็ต้องมีการะในการ เป็นผู้นำครอบครัวพร้อม ๆ กับการอบรมลูก ซึ่งอาจทำให้ไม่มี
 เวลาเอาใจใส่เต็มที่ นอกจากนี้การมีผู้ปกครองเพียงเพศเดียว อาจทำให้เด็กมองไม่เห็น
 ความแตกต่างของการแสดงบทบาทของแต่ละเพศได้กระจ่างชัด เท่าที่ควร

2.3 การไม่มีทั้งพ่อและแม่ เด็กที่ขาดพ่อ แม่ อาจเป็นเพราะการ
 เสียชีวิต หรือการที่ยังมีชีวิตอยู่แต่ไม่มีเวลาให้เลย พ่อแม่อาจให้ความสำคัญของธุรกิจหรือสังคม
 นอกบ้านมากกว่าลูก ความประพฤติดของ เด็กในครอบครัวแบบนี้ มักจะขึ้นอยู่กับผู้รับผิดชอบใน
 การเลี้ยงดู ส่วนทางด้านจิตใจเด็กมักรู้สึกหว่ วิตกกังวล และขาดความอบอุ่น ซึ่งอาจ
 ทำให้เด็กออกมาหาความอบอุ่นจากกลุ่มเพื่อน

อัลเฟรด ลี บัลด์วิน (Alfred Lee Baldwin (1948: 285 - 290) ได้ให้ข้อคิดว่า
 การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา นอกจากจะมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็กแล้ว ยังส่งผลต่อสติปัญญา
 ของเด็กอีกด้วย และได้กล่าวถึงอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและการยอมรับ จะทำให้บุตรมีความรู้สึกว่าคุณ
 ใจดี มีศักดิ์ศรี มีความมั่นใจในตนเอง สามารถพึ่งพาตนเองและควบคุมตนเองได้
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะทำให้บุตรมีลักษณะเป็นผู้นำ เชื่อมั่นในตนเอง
 กล้าแสดงออก อยากรู้อยากเห็นและมีความคิดริเริ่ม
3. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมากจะทำให้บุตรมีลักษณะเป็นคนที่เรียบร้อย ใจเย็นขริม
 ไม่ก้าวร้าว แต่จะมีความใคร่รู้ใคร่เรียน มีความคิดริเริ่มและจินตนาการน้อยมาก มีความคิดเห็น
 แบบคล้อยตามผู้อื่น

วิลเลียม อาร์ มอร์โร และ โรเบิร์ต ซี วิลสัน (William R. Morrow and Robert
 C. Wilson 1961: 508 - 514) ได้ศึกษาค้นพบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะ
 เป็นผู้ที่มีบิดามารดาให้ความเอาใจใส่ดูแลเป็นอย่างดี ช่วยเหลือทุก ๆ ด้านทั้งทางด้านกิจกรรม

ความคิดเห็น ความเชื่อมั่น ซึ่งจะส่งผลสะท้อนทำให้นักเรียนเกิดความไว้วางใจและมีสิ่งเร้าใจ ในการที่จะทำสิ่งต่าง ๆ บิดามารดาให้การยอมรับ ส่วนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จะเป็นผู้ที่ได้รับการปกป้องคุ้มครองมากจนเกินไปและบิดามารดามีความปรารถนาที่จะทำให้นักเรียน ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างมาก

ลี เจ ครอนบาค (Lee J. Cronbach 1963: 243) ได้ศึกษาถึงทัศนคติและการยอมรับเลี้ยงดูบุตรของบิดามารดา ที่มีผลต่อการพัฒนาการทางสติปัญญาของบุตร พบว่า บิดามารดาที่ใช้วิธีการยอมรับเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะส่งเสริมให้บุตรมีความอยากรู้อยากเห็นและชอบแข่งขันมากกว่าการยอมรับเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ เพราะว่าบิดามารดาที่อบรมเลี้ยงดูบุตรแบบประชาธิปไตย จะเร่งให้บุตรมีความเป็นอิสระแห่งคน คือสามารถช่วยตัวเองได้และเป็นตัวของตัวเอง การที่มีความเป็นอิสระแห่งคนจะทำให้มีอาการผ่องใส ทำให้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ง่ายกว่าและรวดเร็วกว่า จึงเป็นเหตุผลที่เชื่อได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้บุตรมีความเป็นอิสระแห่งคนสามารถส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ที่มีต่อลูกจะออกมาในรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู และการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ก็จะส่งผลต่อพฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก

ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับแม่ก็มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพและพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก โดยตรงเช่นกัน ประดิษฐ์ อุปรนัย (2527: 250 - 251) ได้กล่าวว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีความรักใคร่ปรองดองกัน ให้การยอมรับซึ่งกันและกัน เห็นอกเห็นใจกัน ปรึกษาหารือกัน เมื่อมีปัญหาหรือมีความทุกข์ ร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่ของตน ช่วยกันอบรมเลี้ยงดู พยายามจัดสิ่งแวดล้อมในบ้านให้ดีไม่ให้มีสิ่งใดมากระทบกระเทือนจิตใจของเด็ก จะทำให้เด็กเกิดความสุข ความอบอุ่น มีที่พึ่ง ไม่รู้สึกว่าคุณเองถูกทอดทิ้ง เด็กจะมีสุขภาพจิตดี และมีแนวโน้มไปในทางที่ดี

ในทางตรงกันข้ามถ้าเด็กต้องอยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่มีความขัดแย้งหรือทะเลาะวิวาทกัน อยู่เสมอ ครอบครัวไม่สงบสุขก็จะส่งผลต่อเด็ก ดังที่ พันทิพา อุทัยสุข (2525: 18) ได้ให้ข้อคิด ว่า การที่เด็กอยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่ไม่ลงรอยกันไม่พอใจกัน และมีความขัดแย้งกันอยู่เสมอ เด็กจะรู้สึกไม่อบอุ่น ไม่มีความแน่ใจ หวาดระแวง มีความกังวล และมีความขัดแย้งบางอย่างในความคิด เด็กพวกนี้มักต้องการ เพื่อนและ เถ็น เพื่อนสำคัญที่สุด

ขยายกรณี ขึ้นรุ่งเรือง (2529: 83 - 90) ได้กล่าวว่าการที่พ่อแม่ทะเลาะวิวาทกัน จะส่งผลกระทบต่อเด็กคือ

1. เด็กจะเกิดความรู้สึกไม่อบอุ่นปลอดภัย เวลาที่พ่อแม่ทะเลาะกัน ซึ่งเป็นผลให้การพัฒนาบุคลิกภาพในอนาคตผิดปกติ อาจกลายเป็นคนไม่แน่ใจในตนเอง มีแต่ความเครียด วิตกกังวล มีแนวโน้มจะเป็นคนมองโลกในแง่ร้าย
2. เมื่อพ่อแม่ทะเลาะกัน ลูกจะประสบปัญหาในการวางตัว ไม่ทราบว่าควรจะทำอย่างไร จะเข้าข้างแม่ก็กลัวว่าพ่อจะโกรธ หรือจะเข้าข้างพ่อก็กลัวแม่จะน้อยใจ และหากฝ่ายใดดึงเอาลูกมาเป็นพวกคน ก็อาจปลุกฝังทัศนคติที่ไม่ดีต่ออีกฝ่ายให้กับลูก หรือ เสี่ยงสอนให้ลูกเกลียดอีกฝ่าย
3. เมื่อพ่อแม่ทะเลาะกันในบ้าน เด็กจะรู้สึกคับข้องใจ มองเห็นว่าบ้านเป็นที่ไม่น่าอยู่ ขาดความสุข อยากออกไปให้พ้นจากบ้าน จนในที่สุดอาจไปมีวุ่นวายกับแหล่งอบายมุขหรือยาเสพติดได้ หรืออาจถูกชักชวนจากเพื่อนให้ประพฤตินอกกฎมีขอบอันนำความเสียหายมายังครอบครัวได้มาก

พกา ลัตยธรรม (2531: 19) ได้ให้ความเห็นว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่มีข้อขัดแย้งกัน ซึ่งผลจากการขัดแย้งทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทกันเป็นประจำ การที่เด็กได้พบกับการทะเลาะวิวาท ความก้าวร้าวของผู้ใหญ่ การใช้คำพูดรุนแรง ไม่ปรองดองกัน ไม่สามัคคีกัน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะมีผลต่อลูกซึ่งเป็นการกระทบกระเทือนใจ และความรู้สึกของเด็กมาก เมื่อพ่อแม่ทะเลาะกัน จิตใจของเด็กจะว้าวุ่น ตัดสินไม่ได้ว่าควรจะทำอย่างไร เด็กบางพวกจะมีลักษณะเฉื่อยเฉย มีความเศร้าซึม ไม่มีความสุข ไม่มีความหวัง เด็กบางพวกจะมีลักษณะแสดงออกไปในทางก้าวร้าว ชวนวิวาท เกะกะ อารมณ์แปรปรวน และโกรธง่าย

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่จะส่งผลกระทบต่อเด็ก เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่มีความรักใคร่ และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เด็กจะรู้สึกอบอุ่นใจ มีสุขภาพจิตที่ดี และมีแนวโน้มไปในทางที่ดี แต่ถ้าความสัมพันธ์ทางพ่อแม่มีลักษณะที่ขัดแย้ง มีการทะเลาะวิวาทกันอยู่เสมอ ก็จะทำให้เด็กเกิดความกังวลใจ สะเทือนใจ มีความหวาดระแวง เครียด อาจทำให้สุขภาพจิตไม่ดี มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว มีความแปรปรวนทางอารมณ์ เด็กบางคนก็จะหันไปมีวุ่นวายจนเกิดปัญหาต่าง ๆ ที่ตามมา

ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพี่น้อง มักจะมีผลมาจากการปฏิบัติตนของพ่อแม่ที่มีต่อลูก ซึ่ง สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม (2517: 238) ได้กล่าวว่าการที่พ่อแม่ให้ความรัก ความยุติธรรมต่อเด็ก จะส่งผลให้เด็กเกิดความอบอุ่น มีความรักใคร่ปรองดองช่วยเหลือกันระหว่างพี่น้อง แต่ถ้าเด็กไม่ได้รับความรักความยุติธรรมจากครอบครัวหรือพ่อแม่ ก็จะทำให้เด็กเกิดความ

อัจฉริยญา ไม่ไว้ใจกัน เด็กจะไม่มีความสุข มีความหวาดระแวงและมักไม่เชื่อถือผู้ใหญ่ และจากผลการสำรวจปัญหาเยาวชนของคณะอนุกรรมการ เฉพาะกิจฯ (2528: 237 - 243) ได้พบว่า ปัญหาที่ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างพี่น้องส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากความลำเอียงของพ่อแม่ที่มีต่อลูก และการแก่งแย่งของใช้กัน ปัญหาการทะเลาะวิวาท อัจฉริยญาถิ่นระหว่างพี่น้องจะทำให้เกิดผลเสียต่อจิตใจและอารมณ์ของ เด็ก เด็กจะรู้สึกเบื่อบ้านและ เบื่อที่จะอยู่ร่วมกับพี่น้อง ซึ่งอาจเกิดปัญหาตามมาภายหลังได้ ดังนั้นบิดามารดาซึ่งถือได้ว่าเป็นบุคคลหนึ่งที่จะลดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ผกา สัตยธรรม (2531: 26 - 27) ได้ให้ความเห็นว่า การที่บิดามารดาให้ความรัก และความสนใจลูกอย่างถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งการให้ความเข้าใจในความแตกต่างของลูกแต่ละคน สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เด็กลดปัญหาความขัดแย้ง พฤติกรรมที่ก้าวร้าว รุกราน รวมทั้งปัญหาความ อัจฉริยญา ระหว่างพี่น้องก็จะไม่เกิดขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก ความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อกับแม่ และความสัมพันธ์ระหว่าง เด็กกับพี่น้อง ย่อมส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม และผลสัมฤทธิ์ ในด้านต่าง ๆ ของเด็ก ถ้าเด็กได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เด็กก็จะมีสุขภาพจิตที่ดี มีแนวโน้มที่จะประพฤติตนในสิ่งที่ดี แต่ถ้าเด็กอยู่ในครอบครัวที่มีความขัดแย้งกัน ปัญหาเหล่านี้ ก็จะส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมไปในทางที่ไม่พึงปรารถนาของครอบครัวและสังคม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ

แจ่มจันทร์ วงศ์วิเศษ (2517: 122 - 123) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาปัญหา และอุปสรรคที่ทำให้นักศึกษามีผลการเรียนต่ำของวิทยาลัยครูสวนสุนันทา ปีการศึกษา 2515" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ทำให้นักศึกษาวิทยาลัยครูสวนสุนันทา ปีการศึกษา 2515 ไม่สามารถศึกษาได้ในระดับคะแนนที่วิทยาลัยกำหนด และเพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการศึกษากับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา รวมทั้ง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน โดยศึกษาจากนักศึกษาวิทยาลัยครูสวนสุนันทา หลักสูตรประกาศนียบัตรการศึกษาปีที่ 1 และหลักสูตรประกาศนียบัตรการศึกษาปีที่ 2 ที่มีระดับคะแนนต่ำกว่า 2.00 รวมทั้งผู้ที่ต้องสอบแก้ตัวในบางวิชา จำนวนทั้งหมด 493 คน เครื่องมือใช้แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีหาค่าร้อยละ ผลของการวิจัยปรากฏว่า ปัญหาและ

อุปสรรคที่ทำให้ให้นักศึกษามีผลการเรียนต่ำมีดังนี้คือ ปัญหาทางครอบครัว และที่พักอาศัย นักศึกษาต้องช่วยทำงานบ้าน บ้านที่พักอาศัยอยู่ไกลจากสถานศึกษาทำให้เกิดปัญหา เรื่องการเดินทาง ปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาทางด้านการเงิน ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนและความสัมพันธ์กับอาจารย์ เรียนไม่ทันเพื่อน ขาดผู้แนะนำด้านการเรียน ไม่สะดวกในการค้นคว้าทางวิชาการ ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับบุคลิกภาพและการปรับตัวทางสังคม มีอารมณ์และจิตใจไม่คงที่ มีปัญหาเรื่องการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนต่างเพศ

กุลสุมา อินทวดี (2522: 175) ได้วิจัยเรื่อง "ทัศนคติเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมทางครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่เรียนซ้ำชั้นในจังหวัดสมุทรปราการ ปีการศึกษา 2521" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงทัศนคติเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมทางครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่เรียนซ้ำชั้นในจังหวัดสมุทรปราการและเพื่อ เปรียบ เทียบสภาวะแวดล้อมทางครอบครัวของนักเรียนที่ตกซ้ำชั้นในโรงเรียนรัฐบาลกับโรงเรียนราษฎร์มีข้อ เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร โดยศึกษาจากนักเรียนที่สอบตกซ้ำชั้นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 342 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล ค่าความหาค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่สอบตกซ้ำชั้นส่วนมากอยู่ระหว่างอายุ 15 - 17 ปี มาจากครอบครัวขนาดใหญ่สุขภาพดีปานกลาง เคยสอบตก 1 ครั้ง ไม่เคยทดสอบเขาวนปัญญา ไม่มีโต๊ะทำงานของตนเองขณะที่ดูหนังสือที่บ้าน ขาดคนคอยแนะนำช่วยเหลือ เรื่องการเรียนและมักจะถูกรบกวนที่บ้าน นักเรียนส่วนใหญ่ไม่รับหนังสืออ่านประกอบทางด้านวิชาการ ส่วนมากเป็นหนังสืออ่านเล่น นักเรียนขาดความมานะพยายามในการทำงาน บิดามารดารายได้ไม่แน่นอน การศึกษาไม่สูง โดยมากย้ายมาจากถิ่นอื่น ไม่สามารถให้เรียนพิเศษได้ นักเรียนเป็นจำนวนมากไม่รับประทานอาหารเช้ามาโรงเรียน บิดามารดาทะเลาะกัน บิดาของนักเรียนบางคน เสพย์สุราและเล่นการพนัน ในด้านสภาพแวดล้อมที่โรงเรียน นักเรียนส่วนมากทั้งโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์คิดว่าครูไม่เอาใจใส่เท่าที่ควร และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับทางโรงเรียนไม่ดีเท่าที่ควร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2523: 72 - 76) ได้วิจัยเรื่อง "องค์ประกอบบางประการที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา" มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จำแนกตามภาคภูมิศาสตร์และประเภทของโรงเรียน และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัศึกษากับองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีสมมติฐานว่ามีอิทธิพลต่อ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอันได้แก่ คุณภาพของโรงเรียน คุณลักษณะของนักเรียน ภูมิหลังทาง เศรษฐกิจและสังคมของนักเรียน รวมทั้งศึกษาว่าองค์ประกอบหรือกลุ่มขององค์ประกอบ ใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยศึกษาจากนักเรียนชายและหญิงชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานการศึกษาเอกชน จำนวน 3,873 คน จำนวน 109 โรงเรียน สุ่มมาจาก 18 จังหวัดในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ ศึกษา จากครู 109 คน และบิดามารดาหรือผู้ปกครองของนักเรียนจำนวน 3,873 คน เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบมาตรฐานระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และแบบสอบถามข้อมูล เบื้องต้นของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และแบบสอบถามข้อมูล เบื้องต้นของครูและโรงเรียน การวิเคราะห์ ข้อมูล ใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า ในเขตกรุงเทพมหานคร นักเรียนที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ เป็นนักเรียนที่มีน้ำหนักตัวมาก ความรู้น้อย บ้านอยู่ไกล จากโรงเรียน มาจากครอบครัวขนาดเล็ก เคยเรียนซ้ำชั้นในระดับประถม ชาติเรียนบ่อย เป็นนักเรียนที่มาจากโรงเรียนที่มีจำนวนห้อง เรียนน้อยแต่มีโรงเรียนมากและมีนักเรียนจำนวนมาก

จินตนา อินทรไทย (2524: 47 - 49) ได้วิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่าง สถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคม และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทาง เศรษฐกิจ และสังคม และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีสถานภาพทาง เศรษฐกิจ และสังคมแตกต่างกัน จะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกันอย่างไร โดยศึกษาจากนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 โรงเรียน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 300 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 100 คน ตามสถานภาพทาง เศรษฐกิจ และสังคมของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มที่มีสถานภาพ ทาง เศรษฐกิจและสังคมระดับสูง ระดับกลาง และระดับต่ำ ซึ่งเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างจงใจ (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็น แบบสอบถามสถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว และแบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) และการทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ Studentized q -statistic ตามวิธีของ Newman-Keuls Test ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มาจากครอบครัว ที่มีสถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกันจะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีสถานภาพทาง เศรษฐกิจ และสังคม

ระดับกลางมีแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์สูงสุด นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีสถานภาพทาง เศรษฐกิจ และสังคมระดับต่ำมีแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ต่ำที่สุด

ณรงค์ กิจสนาโยธิน (2526: 67) ได้วิจัย "ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ คัดสรรซึ่งไม่ใช่ความสามารถทาง เชาวนปัญญา กับผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิชาสังคมศึกษา ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เขตการศึกษา 7" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าองค์ประกอบคัดสรร ซึ่งไม่ใช่ความสามารถทาง เชาวนปัญญาขององค์ประกอบใดบ้างที่เป็นตัวพยากรณ์ที่ดีในการพยากรณ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิชาสังคมศึกษา วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2525 ของโรงเรียนในเขตการศึกษา 7 จำนวน 414 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบคัดสรรซึ่งไม่ใช่ความสามารถ ทาง เชาวนปัญญา และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิชาสังคมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS (Statistical Package for the Social Science) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สมการถดถอยแบบ เพิ่มตัวแปร เป็นขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า ตัวพยากรณ์ที่ดีในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิชาสังคมศึกษา ได้แก่ ความรู้สึกของ นักเรียนเกี่ยวกับการ เรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ระดับการศึกษาของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง การติดตามข่าวเหตุการณ์สำคัญทางวิทย์ สถานภาพสมรสของบิดามารดา การประชุมกิจกรรมของ โรงเรียน รายได้ของครอบครัว การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมนุมสังคมศึกษา การชมภาพยนตร์ และภาพนิ่งเกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษา การไปศึกษาในสถานที่เกี่ยวข้องกับวิชาสังคมศึกษา การติดตามข่าว เหตุการณ์สำคัญทางโทรทัศน์ การฟังวิทยากรที่โรงเรียน เชิญมาให้ความรู้ ความรู้สึกของนักเรียนเกี่ยวกับ เนื้อหาวิชาสังคมศึกษา การหาความรู้ตามสถานที่ต่าง ๆ และ ลำดับของการเกิด

ปจจริย์ วัชชวัลลุ (2527: 70) ได้วิจัยเรื่อง "อิทธิพลขององค์ประกอบด้าน ลักษณะของนักเรียน สภาพแวดล้อมทางบ้าน โรงเรียน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิชา คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" มีวัตถุประสงค์เพื่อหารูปแบบ ความสัมพันธ์เชิง เหตุผล (Causal Model) ขององค์ประกอบด้านลักษณะของนักเรียน (แรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ มโนภาพเกี่ยวกับตนเอง ทศนคติต่อวิชาที่เรียน ความรู้พื้นฐานเดิม และความถนัดทางการเรียน) องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน (ความสัมพันธ์ภายใน ครอบครัว และฐานะทาง เศรษฐกิจ) และองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน

(ความเป็นผู้นำด้านวิชาการของครูใหญ่ และคุณภาพของการสอน) กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร วิธีการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง ประชากรคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 617 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ผลของการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ ความเป็นผู้นำด้านวิชาการของครูใหญ่ คุณภาพของการสอน มโนภาพเกี่ยวกับตนเองและทัศนคติต่อวิชาที่เรียน ตัวแปรที่มีอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยทางตรง ได้แก่ ความรู้พื้นฐานเดิม และความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ตัวแปรที่มีอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยทางอ้อม ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความถนัดทางการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจ

สมพิศ เจียมศักดิ์ศรี (2528: 70 - 73) ได้วิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่าง ภูมิหลังทางครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เขตกรุงเทพมหานคร" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิหลังทางครอบครัวและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังทางครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียน โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2528 ของโรงเรียนรัฐบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ได้เรียนวิชาสังคมศึกษา ส 101, ส 102 มาแล้วจำนวน 180 คน ซึ่งเลือกโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และผู้ปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 180 คน ที่ได้คัดเลือกไว้ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ส 101, ส 102) ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นแบบสอบถามเลือกตอบ 100 ข้อ และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณหาค่าร้อยละ และทดสอบค่าไคสแควร์ (χ^2) ผลของการศึกษาพบว่า ด้านการเรียน บิดามารดาหรือผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่ไม่จัดแบ่งตารางเวลาให้นักเรียน สำหรับทำการบ้านหรือทบทวนบทเรียน แต่จะดักเตือนหรือตรวจดูสมุดการบ้านเป็นบางครั้ง และเมื่อมีปัญหาทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา หรือทำการบ้านไม่ได้ ก็คอยช่วยเหลือโดยอธิบายหลักการให้ และให้นักเรียนมีเวลาทบทวนบทเรียนเพิ่มมากขึ้น ให้กำลังใจโดยการพูดคุยชมเชยหรือให้รางวัล เมื่อนักเรียนประสบความสำเร็จทางการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

ส่วนมากต้องสัมฤทธิ์ผล และภูมิหลังทางครอบครัวมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สุชาติ ตูปทอง (2529: 77 - 78) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาปัจจัยทางบ้าน
และทางโรงเรียนที่มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
ศึกษา เฉพาะกรณีโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลางกลุ่มที่ 3/1 กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ"
มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทางบ้านและทางโรงเรียนที่มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา
ของนักเรียน และเพื่อศึกษาปัญหาสภาพชุมชนทางบ้าน สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน รวมถึง
ปัญหาทางค่านักเรียนซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทางด้านสติปัญญา และบุคลิกภาพของ
นักเรียน โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 350 คน
เครื่องมือใช้แบบสอบถามปลายปิด ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัยของ วัฒนา
หุ่มเล็ก และสุมาลี สังข์ศรี โดยนำมาจากแบบตรวจปัญหามาตรฐานของมูนี (The Mooney
Problems Check Lists) และแบบสอบถามเรื่องการรับรู้ของการอบรมเลี้ยงดูของบิดา
มารดา ของมาร์วิน ซีเกลแมน (Fenbrenner Parent Behavior Questionnaire,
Marvin Siegleman) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณหาค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ ผลของ
การศึกษาพบว่า ปัจจัยทางบ้าน สภาพความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียน อาชีพของ
ผู้ปกครอง สภาพของที่อยู่อาศัยมีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน ปัจจัยทาง
โรงเรียน ความสนใจที่ครูมีต่อนักเรียนทั้งในด้านการเรียนและปัญหาส่วนตัว กิจกรรมของ
โรงเรียน บริการเกี่ยวกับอุปกรณ์ในการเล่นก็หายังไม่เพียงพอ รวมทั้งบริเวณโรงเรียนที่
ไม่กว้างขวางเพียงพอ มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน ปัจจัยทางด้านนักเรียน
พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีความวิตกกังวลและมีปัญหาแตกต่างกัน
ในเรื่องของลักษณะ รูปร่าง เกี่ยวกับความอ้วน ความวิตกกังวลในเรื่องอนาคตการทำงานหา
รายได้พิเศษ ค่าบำรุงการศึกษา ค่าอุปกรณ์ตำราเรียน ค่าใช้จ่ายในเรื่องการพักผ่อน ค่าใช้จ่าย
เพื่อสังคม และการถูกเพื่อนดูถูก

จันทนีย์ กาญจนะโรจน์ (2530: 54 - 55) ได้วิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่าง
ภูมิหลังทางครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังทางครอบครัว กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างประชากร คือ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี จำนวน 200 คน และบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ (ค 101) และแบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าสถิติไคสแควร์ (Chi-Square Statistic: χ^2) และค่าสัมประสิทธิ์การถ่วง (Contingency Coefficient: C) ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังของบิดามารดาหรือผู้ปกครองต่อการศึกษาต่อของนักเรียน ความคิดเห็นของบิดามารดาหรือผู้ปกครองต่อวิชาคณิตศาสตร์ การเอาใจใส่ของบิดามารดาหรือผู้ปกครองต่อการทำการบ้านวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน การเสริมทักษะและการให้ความรู้เพิ่มเติมทางคณิตศาสตร์ของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง การติดตามผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และการให้การสนับสนุนและ เสริมกำลังใจนักเรียน มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทศพล สังข์ทิดนุ (2533: 53) ได้วิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางบ้าน และสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 10" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางบ้านและสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยศึกษาจากกลุ่มประชากรคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10 จำนวน 483 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ท 305) และแบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางบ้าน และสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณหาค่าร้อยละ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมทางบ้านและสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยต่างประเทศ

โทมัส เจฟฟรีย์ ลา เบลล์ (Thomas Jeffrey La Belle 1970: 1624-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Attitudes and Academic Achievement Among Male and Female Anglo and Spanish American Fifth Grade Students" มีวัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความเข้าใจในการรับรู้ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เพื่อวัดและวิเคราะห์ความแตกต่างของนักเรียนใน 10 โรงเรียน ในด้านเศรษฐกิจและสังคม เชื้อชาติ 2 เชื้อชาติ คือ สเปนอเมริกา และ แองโกลอเมริกา เพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างประชากรคือนักเรียนเกรด 5 ที่กำลังเรียนในโรงเรียนรัฐบาล ในรัฐนิวเม็กซิโก จำนวน 882 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจในการรับรู้ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำแตกต่างกัน แต่ถ้ามุ่งนักเรียน 2 กลุ่มตามเชื้อชาติ พบว่า มีความเข้าใจในการเรียนรู้ไม่ต่างกัน นักเรียนเพศหญิงมีความเข้าใจในการรับรู้ดีกว่าเพศชาย นอกจากนี้ยังพบว่าทัศนคติต่อการเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน ทำให้คนมีทัศนคติต่อการเรียนต่างกัน

โรเบิร์ต เจ ไรท์ และแอนดรู จี บีน (Robert J. Wright and Andrew G. Bean 1974: 277 - 283) ได้วิจัยเรื่อง "The Influence of Socioeconomic Status on the Predictability of College Performance" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลทางฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในการพยากรณ์ผลการเรียนในมหาวิทยาลัย โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างประชากร คือนักเรียนชั้นปีที่ 1 จำนวน 1,631 คนในมหาวิทยาลัยเขตเมืองแห่งหนึ่ง ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ รายได้ของครอบครัว อาชีพของบิดา และการศึกษาของมารดา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามและแบบทดสอบการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าสหสัมพันธ์ (Multiple Correlation) ผลของการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่เป็นรายได้ของครอบครัวเป็นตัวแปรที่สำคัญที่สุดที่ใช้พยากรณ์ผลการเรียน รองลงมาเป็นอาชีพของบิดาและการศึกษาของมารดา นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงจะสามารถประสมผลสำเร็จในการเรียนได้ดีกว่านักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ

จอห์น บี ฟอธเธริงแฮม และโดโรธี ครีล (John B. Fortheringham and Dorothy Creal 1980: 311 - 316) ได้วิจัยเรื่อง "Family Socioeconomic and Educational-Emotional Characteristics as Predictors of School Achievement" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะครอบครัว และผลสัมฤทธิ์

ทางการศึกษาของนักเรียนที่แตกต่างกัน จากนักเรียนเกรด 3 จำนวน 1,153 คน ในโรงเรียนคาทอลิก เมืองออนตาริโอทางตอนใต้ โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ เครื่องมือที่ใช้ดูจากคะแนนการอ่าน คะแนนการคำนวณของนักเรียนและแบบสอบถามเกี่ยวกับครอบครัว ภาษาที่ใช้ที่บ้าน ฐานะ เศรษฐกิจและสถานภาพทางสังคม รวมทั้งสภาวะสุขภาพของนักเรียนโดยสอบถามข้อมูลจากมารดาของเด็กที่เป็นกลุ่มประชากร การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าสหสัมพันธ์ (Multiple Correlation) ผลของการวิจัยพบว่า สภาพที่อยู่ ฐานะทางเศรษฐกิจ และสถานภาพทางสังคม ภาษาที่ใช้ในครอบครัวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนในกลุ่มสูงได้ร้อยละ 28 และกลุ่มต่ำได้ร้อยละ 54

เจมส์ ดี คาลลาฮัน (James Dee Callahan 1982: 361-A) ได้วิจัยเรื่อง "The Effects of a Parental Intervention Program on the Educational Achievement of Second Grade Students" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการให้บิดามารดาหรือผู้ปกครอง เข้าไปมีส่วนร่วมในการศึกษาของนักเรียนโดยหวังว่า การจัดกิจกรรมดังกล่าวจะช่วยเพิ่มพัฒนาการทางพุทธิพิสัย และจิตพิสัยของนักเรียนได้ เป้าหมายของโครงการนี้ ต้องการให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองตระหนักถึงความสามารถของคนที่จะมีอิทธิพลต่อการศึกษานักเรียน บิดามารดาหรือผู้ปกครองของนักเรียนจะได้รับการสอนให้มีความชำนาญในการปรับปรุงรูปแบบของการมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนโดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างประชากรคือ นักเรียนเกรด 2 จำนวน 40 คน ในรัฐอินดีแอนา และบิดามารดาหรือผู้ปกครองของนักเรียนที่มีสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่าง ๆ กัน ตัวแปรที่ศึกษาคือ สภาพแวดล้อมทางบ้าน ทักษะต่อการเรียนของนักเรียน อัตรานิสัยของนักเรียน แรงจูงใจในการเรียนรู้ และทักษะการอ่าน ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางบ้านมีผลต่อการศึกษานักเรียน ส่วนอีก 4 ตัวแปร ไม่พบว่าทำให้เกิดความแตกต่าง นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนกลุ่มที่บิดามารดา หรือผู้ปกครอง เข้าไปมีส่วนร่วมในการศึกษาของนักเรียนจะมีคะแนนสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมในการศึกษาของนักเรียน

เรย์มอนด์ โรเจอร์ แคนลีย์ (Ramond Roger Danley, 1983: 3796-A) ได้วิจัยเรื่อง "A Study of Relationships Between Environments and Student Achievement" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางบ้าน และทางโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้านการอ่าน ผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์ และ

การเห็นคุณค่าของตนเอง โดยศึกษาจากกลุ่มประชากรคือนักเรียนเกรด 5 จำนวน 1,660 คน ทางตอนใต้ของเมืองออนตารีโอ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางบ้านและโรงเรียน และแบบสอบถามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลของการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมทางบ้านซึ่งวัดจากฐานะทางเศรษฐกิจและสภาพทางสังคม มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและสูงกว่าความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน สำหรับความสัมพันธ์ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ การเห็นคุณค่าของตนเองกับสภาพแวดล้อมทางบ้านและโรงเรียนนั้นมีความสัมพันธ์ในระดับที่ใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ยังพบว่าสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนที่เป็นการศึกษาแบบเปิด มีความสัมพันธ์ทางลบกับผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน และผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์ แต่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าของตนเอง

วิกเตอร์ มาบูเอล บูจันเดลกาโด (Victor Manuel Bujan-Delgado, 1983: 2583-A) ได้วิจัยเรื่อง "A Study of the Relationships Between Socioeconomic Characteristics and Aspects of Mathematical Achievement of Primary School Children of Grades Four and Six in Costa Rica" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของสภาพเศรษฐกิจและสังคม ดังผลสัมฤทธิ์ในการแก้ปัญหาวิชาคณิตศาสตร์ของ นักเรียนเกรด 4 และ 6 ในคอสตาริกา โดยศึกษาจากกลุ่มประชากรคือนักเรียนเกรด 4 และ 6 ในคอสตาริกาจำนวน 1,175 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบการแก้ปัญหาวิชาคณิตศาสตร์ แบบสอบถามสภาพเศรษฐกิจและสังคม แบบสอบถามเกี่ยวกับครูและสภาพโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์องค์ประกอบและการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงได้คะแนนการแก้ปัญหาวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

มัลยานี สุมานตรี (Mulyani Sumantri, 1983: 2792-A) ได้วิจัยเรื่อง "School Achievement as the Function of Parental Sex, Children's Sex and Parent Involvement in the Learning Process of a Child on Mathematics" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเอาใจใส่ของผู้ปกครองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียน และอิทธิพลของระดับการศึกษา อาชีพของ

ผู้ปกครองที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียน โดยศึกษาจากกลุ่มประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นปีที่ 9 จำนวน 263 คน ในประเทศอินโดนีเซีย และผู้ปกครองของนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถามสำหรับผู้ปกครอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) ในการทดสอบสมมติฐาน และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมในการวิเคราะห์ที่สำคัญ ผลการวิจัยพบว่า การเอาใจใส่ของมารดาไม่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง การเอาใจใส่ของบิดามีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนหญิง แต่ไม่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชาย ระดับการศึกษาของบิดามีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง อาชีพของบิดาและมารดามีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนหญิง แต่ไม่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชาย

พามีลา เอส เมย์กัต (Pamela S. Maykut 1984: 1366-A) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "The Relationship Between Family Variables and Children's Developmental Performance" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางครอบครัวกับการแสดงออกถึงพัฒนาการของนักเรียน มีวัตถุประสงค์ที่จะหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางกายภาพ สังคม และจิตวิทยาของสภาพแวดล้อมทางครอบครัว กับการแสดงออกถึงพัฒนาการของนักเรียนในด้านการวัดผลทางพุทธิพิสัย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและลักษณะทางเจตคติ สภาพแวดล้อมทางครอบครัวได้แก่ ประวัติทางสังคมของครอบครัวในด้านการเกิดการเจ็บ และการตาย สุขภาพอนามัย ความมั่นคงของครอบครัว และคุณภาพของสภาพแวดล้อมทางบ้าน โดยศึกษาจากกลุ่มประชากรคือนักเรียนจำนวน 182 คน จากครอบครัวที่ถูกเลือกมา 69 ครอบครัว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ผู้หาลังของครอบครัวซึ่งถามเกี่ยวกับสภาพครอบครัว ความมั่นคง จำนวนสมาชิกและลักษณะของบ้านรวมทั้งแบบสอบถามที่ประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญา เจตคติ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มาจากสภาพแวดล้อมทางครอบครัวที่ไม่ดีมีการแสดงออกถึงพัฒนาการของนักเรียนต่ำกว่านักเรียนที่มาจากสภาพแวดล้อมที่ดีและสภาพแวดล้อมทางครอบครัวที่ดีจะมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็ก เล็กน้อยค่อเนื่อง

2103-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Correlates of Science Achievement: A Study of U.S. 5th Grade Students" มีวัตถุประสงค์ที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรทางด้านนักเรียนที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียน โดยศึกษาจากกลุ่มประชากร คือ นักเรียนเกรด 5 จำนวน 2909 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบง่าย จากโรงเรียนราษฎร์ และโรงเรียนรัฐบาล ในสหรัฐอเมริกา จำนวน 121 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ แบบสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับภูมิหลังทางบ้าน และเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมทางบ้าน เจตคติของนักเรียน มีอิทธิพลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และเมื่อวิเคราะห์ตัวแปรย่อยของสภาพแวดล้อมทางบ้านพบว่าปริมาณหนังสือในบ้านมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ สภาพทางสังคมในห้องเรียนอันประกอบด้วย กิจกรรมการเรียนวิทยาศาสตร์ วิธีการสอนของครู และพฤติกรรมของครูก็มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เช่นกัน

สรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางบ้านกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งมีผู้วิจัยไว้ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา อันเป็นประโยชน์ และเกี่ยวข้องกับงานที่กำลังศึกษาคั้งนี้ พอสรุปได้ดังนี้

ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของบ้าน การวิจัยส่วนใหญ่พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะอยู่ในบ้านที่มีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดี มีบ้านพักอาศัยที่สามารถเดินทางไปยังสถานศึกษาได้สะดวกกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสถานภาพทางสังคมของครอบครัว การวิจัยส่วนใหญ่พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจและมีการศึกษาอยู่ในระดับที่สูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและมีการศึกษาอยู่ในระดับสูง มีความต้องการให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับสูง

ด้านการส่งเสริมการเรียนในครอบครัว การวิจัยส่วนใหญ่พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง บิดา มารดา หรือผู้ปกครองจะดูแลเอาใจใส่เกี่ยวกับเรื่องของการเรียนและแนะนำการเรียนแก่บุตรมากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว การวิจัยส่วนใหญ่พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง บิดามารดาจะให้ความรัก ความใกล้ชิด ดูแลเอาใจใส่ และครอบครัวจะมีความรักใคร่ปรองดองกันมากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

จากข้อค้นพบดังกล่าวแสดงว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่บ้านที่ดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ทำให้มีประโยชน์ต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทางการศึกษาในการแก้ปัญหาและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

งานวิจัยในต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างฐานะทางเศรษฐกิจและสถานภาพทางสังคม ความสัมพันธ์ในครอบครัว และการสนับสนุนการเรียนในครอบครัวพอสรุปได้ว่า ฐานะทางเศรษฐกิจ และสถานภาพทางสังคม ความสัมพันธ์ในครอบครัว และการสนับสนุนการเรียนในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน